

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Princip subsidiarity a participace v pojetí mladých lidí

Vypracoval: František Juráš

Vedoucí práce: Mgr. Aleš Novotný

České Budějovice 2015

Abstrakt

Klíčová slova:

- Nestátní neziskové organizace
- Participace
- Stát
- Subsidiarita
- Vzdělávání

Tato bakalářské práce se zabývá názorem mladých lidí na uplatňování principů participace a subsidiarity v České republice. Úkolem této bakalářské práce je zjistit, zda mladí lidé jednají podle principu subsidiarity, jak mladí lidé vnímají princip participace a zda aktivně participují na sociálním životě.

V teoretické části se práce zabývá nejprve vymezením sociální politiky, které je podstatné pro pochopení dalších souvislostí. Poté vymezuje principy participace i subsidiarity, které jsou neodmyslitelnou součástí demokratické společnosti, a osvětluje jejich význam ve společnosti. Další kapitolou je historie těchto dvou principů. Počátky obou principů sahají až do období starověku. Změnou politického myšlení se měnilo také vnímání těchto principů. Nejvýznamnějším obdobím v České republice poslední doby je období před a po roce 1989.

V další části se práce zabývá politikou státu, která velmi ovlivňuje možnosti uplatňování principů participace a subsidiarity. Hlavním úkolem státu je vytvořit takové podmínky, aby mohly být oba principy uplatňovány občany státu.

Práce se dále zabývá neziskovou sférou a úlohou nestátních neziskových organizací, zejména pak nejčastější formou nestátních neziskových organizací, zapsaným spolkem. Neziskové organizace často fungují na principu dobrovolnictví, kdy lidé pracují či pomáhají bez nároku na mzdu. Dále je objasněna činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Zmíněna je také důležitost vzdělání pro mladé lidi, především co se týká vzdělání ve vztahu k profesnímu životu.

Praktická část této bakalářské práce znázorňuje, jaký vztah mají lidé k principu subsidiarity a participace. K získání potřebných dat byla použita metoda dotazování pomocí písemného dotazníku. Výzkumu se zúčastnilo celkem 179 respondentů.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak mladí lidé vnímají princip participace a princip subsidiarity. Dílčím cílem bylo zjistit, jaký význam má hodnotová orientace mladého člověka a pojetí subsidiární pomoci. Z výzkumu vyplývá, že mladí lidé v rámci subsidiární pomoci spoléhají více na opatření státu než na své schopnosti. Vztah k participaci je téměř vyrovnaný, polovina respondentů má k participaci pozitivní vztah, polovina negativní. Nejlepší vztah mají mladí lidé k participaci ve vzdělávání k profesnímu životu.

Dále byly stanoveny 2 hypotézy: první hypotéza byla formulována tak že, mladí lidé dle principu subsidiarity upřednostňují pomoc státu před řešením svých sociálních problémů vlastními silami. Druhá hypotéza tvrdila, že s vyšším stupněm dosaženého vzdělání se u mladých lidí zvyšuje vědomí a aktivita v oblasti sociální participace. Obě tyto hypotézy byly statisticky potvrzeny.

Ze získaných dat se domnívám, že mladí lidé jsou ve vztahu k principům participace a subsidiarity spíše pasivní. Upřednostňují pomoc státu před řešením vlastními silami. V rámci participace pak mladí lidé participují nejvíce ve vzdělání, což je nejspíše dáno jejich věkem a zálibami.

Tato práce může přispět k lepšímu pochopení postojů mladých lidí k principu participace a principu subsidiarity. Případně může sloužit jako ukazatel postojů k jednotlivým sociálním opatřením a k jednotlivým typům participace. Pro nestátní neziskové organizace poslouží tato bakalářská práce jako zdroj informací o postoji mladých lidí k aktivitám nestátních neziskových organizací. Pro vzdělávací instituce může zajistit lepší pochopení hodnot mladých lidí vztahujících se ke vzdělávání.

Abstract

Keywords:

- Education
- Nongovernmental non-profit organizations
- Participation
- State
- Subsidiarity

This bachelor thesis addresses the opinion of young people on enforcing of participation and subsidiarity principles in the Czech Republic. The task of this bachelor thesis is to determine, whether young people act according to the subsidiarity principle, how do young people perceive the participation principle and whether they actively participate on social life.

The theoretical part focuses firstly on defining social politics, which is substantial for understanding other related information. Secondly it defines the principles of participation and subsidiarity, which are an inherent part of a democratic society, and clarifies their social significance. Another chapter is the history of these two principles. Both of them date back all the way to the ancient times. With the change of political thinking, the perception of these principles was also changing. The most important era in the Czech Republic recently is the period before and after the year 1989.

In the next part this thesis focuses on the state's policy, which strongly influences the possibilities of enforcing participation and subsidiarity principles. The main task of the state is to create such conditions, so that both principles could be enforced by the state's citizens.

This thesis focuses furthermore on the non-profit sphere and the task of nongovernmental non-profit organizations, especially on the most common form of nongovernmental non-profit organizations, registered association. Non-profit organizations are often run on a voluntary basis with people working or helping without

remuneration. Next, the activities of the Government Council for Nongovernmental Non-Profit Organisations are explained. There is also mentioned the importance of education for young people, especially concerning education related to their professional life.

The practical part of this bachelor thesis describes how people relate to the principle of subsidiarity and participation. As a method to obtain the required data, a written questionnaire was used. Overall, 179 respondents participated on the survey.

The main goal of this thesis was to find out how young people perceive the principle of participation and the principle of subsidiarity. The partial goal was to find out the significance of a young person's value orientation and conception of subsidiary help. The survey implies that in terms of subsidiary help young people rely more on the state's measures, than on their own abilities. The relation to participation is almost balanced, half of the respondents has a positive relation to participation, the other half a negative one. Young people have the best relation to participation in education for professional life.

Hereafter, 2 hypotheses were determined: the first hypothesis was formulated that according to the subsidiarity principle young people prefer state's assistance over resolving their social problems by themselves. The second hypothesis stated that with higher level of education reached, awareness and activity in terms of social participation among young people are increasing. Both these hypotheses were statistically confirmed.

From the data collected I conclude that young people are rather passive in relation to participation and subsidiarity principles. They prefer state's assistance over resolving their social problems by themselves. In terms of participation, young people participate mostly in education, which is probably due to their age and hobbies.

This thesis can contribute to better understanding of young people's attitudes towards the principle of participation and the principle of subsidiarity. It can possibly serve as an indicator of attitudes towards individual social measures and individual types of participation. For nongovernmental non-profit organizations this bachelor

thesis will serve as a source of information about young people's attitude towards activities of nongovernmental non-profit organizations. For educational institutions it can provide better understanding of young people's values related to education.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 10. 8. 2015

.....

František Juráš

Poděkování

Rád bych poděkoval všem, kteří mi pomohli při tvorbě této bakalářské práce. Zejména panu Mgr. Aleši Novotnému za trpělivost a čas, který mi věnoval. Dále bych chtěl poděkovat rodině, která mi byla oporou.

Obsah

ÚVOD	11
1 Současný stav	12
1.1 Vymezení pojmů	12
1.1.1 Vymezení sociální politiky	12
1.1.2 Definice principu participace.	15
1.1.3 Definice principu subsidiarity	16
1.1.4 Význam principu participace a principu subsidiarity	16
1.2 Historie principů subsidiarity a participace	17
1.2.1 Historické počátky	17
1.2.2 Vztah principů k ideologiím	18
1.2.3 Scénář sociální reformy	21
1.3 Účast státu	22
1.3.1 Definice státu	22
1.3.2 Úloha státu v sociální politice	23
1.3.3 Česká republika	25
1.4 Nezisková sféra	27
1.4.1 Definice nestátních neziskových organizací	27
1.4.2 Dobrovolnická činnost	27
1.4.3 Zapsané spolky	28
1.4.4 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace	29
1.5 Vzdělávání a zaměstnávání	30
1.5.1 Zaměstnání	30
1.5.2 Odborové organizace	31

1.5.3	Vzdělávání	31
1.5.4	Celoživotní vzdělávání	32
1.5.5	Neformální vzdělávání	33
2	Cíl práce a hypotézy	34
2.1	Cíl práce	34
2.2	Hypotézy	34
2.3	Operacionalizace pojmů.....	34
3	Metodika výzkumu	36
3.1	Použité metody a techniky výzkumu	36
3.2	Charakteristika výzkumného souboru.....	37
4	Výsledky	39
4.1	Výsledky dotazníků.....	39
4.2	Vyhodnocení hypotéz.....	49
4.2.1	Vyhodnocení hypotézy č. 1	49
4.2.2	Vyhodnocení hypotézy č. 2	49
5	Diskuze	51
6	ZÁVĚR.....	55
7	Seznam použitých zdrojů.....	57
8	Přílohy.....	62

ÚVOD

Principy subsidiarity a participace jsou dva ze čtyř základních principů sociální politiky. Jejich význam tkví v tom, že usilují o to, aby jedinec nebyl pouze pasivním objektem sociální politiky, ale aktivně se snažil zlepšit svou situaci a zároveň se aktivně podílel na realizaci sociální politiky.

První náznaky, podobné těmto principům, můžeme nalézt již ve starověku, konkrétněji ve starověkém Řecku. S postupem času a se změnou politického myšlení se měnilo také uplatňování těchto principů. Uplatňování principu subsidiarity a participace se v rámci různých ideologií různí. Největší možnost uplatnění těchto principů se nabízí občanům v rámci liberálního myšlení v demokratické společnosti.

Samotnou možnost realizace těchto principů by měl v demokratické společnosti zajišťovat stát. Uplatnění principů participace a subsidiarity je v nedemokratické společnosti prakticky vyloučeno, případně velmi omezeno. Dle principu subsidiarity by měl stát zajistit, aby si v první řadě mohl jedinec pomoci sám, nebo mu pomohlo nejbližší okolí, poté by měl mít možnost pomoci v oblasti nestátních neziskových organizací a jako poslední přichází na řadu pomoc od státu. V České republice je tento model plně uplatňován. Občan se může spolehnout na určité sociální jistoty, jako je např. minimální mzda nebo částka životního minima, ale ponechává se mu velká možnost vlastní aktivity v zajištění sebe samého. V tomto směru se Česká republika musí řídit nejen vnitrostátními zákony, ale také mezinárodními smlouvami, které jsou české legislativě nadřazené.

Zmíněné principy jsou důležité i v oblasti neziskové sféry, kdy se jedinci mnohou sdružovat a společnými silami se pokusit o zlepšení vlastní sociální situace. Tyto organizace napomáhají nejen svým členům, ale také lidem s podobnými problémy. Velkým dílem napomáhají v neziskových organizacích dobrovolníci, kteří se aktivně snaží pomoci potřebným lidem, ale zároveň i sami sobě.

1 Současný stav

1.1 Vymezení pojmů

1.1.1 Vymezení sociální politiky

K zdomácnění pojmu sociální politika dochází na přelomu 19. a 20. století. Slovo sociální je latinského původu a znamená společenský, respektive dle Ottova naučného slovníku týkající se společnosti. Slovo politika má řecký původ a je poměrně komplikované ho přesně vymezit. Může se jednat o činnost k ovládnutí státu, činnost směřující k moci, snahu upravit poměry podle něčích zájmů, nebo oblast obecných státních záležitostí či péči o záležitosti určitého oboru. (47) Spojením těchto pojmů vzniká termín sociální politika, kterým se rozumí *„soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního nebo jiného nebo soustavy nástrojů. Projevuje se rozhodováním (nebo nerozhodováním) a činnostmi (či nečinnostmi) sociálních subjektů.“* (47)

Obor sociální politiky bývá různě interpretován a je velice náročného ho přesně vymezit. Ve snaze o pochopení místa sociální politiky ve společenském systému je ale důležité alespoň přibližně se o to pokusit. *„Sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života.“* (23) Tímto se dostáváme k tomu, že sociální politiku nelze vnímat jako izolovaný jev. Sociální politika je součástí společenského celku. Pro vyvážený rozvoj celé společnosti je sociální politika pouze jedním z několika sfér. Můžeme hovořit o sféře sociální, ekonomické, ekologické, politické, kulturní atd. Všechny tyto sféry působí na sociální politiku a samozřejmě sociální politika působí na ostatní společenské sféry. A všechny tyto oblasti společnosti na sebe vzájemně spolupůsobí při svém utváření. Sociální politiku také ovlivňuje proces rozvoje společnosti, který je závislý na kultivaci a aktivizaci lidského činitele. Člověk je

v popředí zájmu ve vyspělých společnostech a tím se stává cílem veškerého společenského snažení. Sociální politika je důležitá také tím, že se spolupodílí na utváření morálního a názorového klimatu společnosti. *„Lze tedy říci, že sociální politika v moderní společnosti je její integrální součástí, koncentruje se k rozvoji sociální sféry a hledá odpovědi na zcela specifické otázky, na něž nereagují a neodpovídají ostatní sféry života společnosti.“* (23)

Náhledy na sociální politiku se často různí. Jsou totiž závislé na samotném vnímání pojmu sociální, s nímž pracuje mnoho vědních oborů, na historii a souvislostech ve společenském prostředí. Z toho vyplývá, že sociální politiku nelze jednoznačně vymezit. I mnozí autoři se ve svých názorech a představách o tom, co to je sociální politika, liší, přesto je možné se zaměřit alespoň na některá dílčí specifika. *„Sociální politiku je nutno vnímat jako celek, jako určitý systém s četnými vnitřními komplikovanými vazbami i s vazbami na ostatní prvky společenského systému. Sociální politika je tedy úzce vázaná i na své společenské okolí. Je tedy vždy specifická v každé zemi a době, ale jsou jí zároveň vlastní i určité společné znaky.“* (23)

V současných podmínkách je sociální politika nejčastěji vymezována třemi přístupy. První náhled nabízí široké pojetí sociální politiky. Sociální politika se podle toho přístupu vymezuje jako konkrétní jednání státu, který ovlivňuje sociální prostředí společnosti v širokém měřítku. Toto vymezení je vhodné především pro dlouhodobé koncepční úvahy o sociální politice. Jiné vymezení poukazuje na sociální politiku jako součást hospodářské politiky. Takto vymezená sociální politika je redukována především na oblast zaměstnanosti, mzdového vývoje a sociálního zabezpečení. Podle tohoto vymezení si dává sociální politika za cíl zmírnit tvrdosti, které doprovázejí fungování tržního mechanismu. Třetí přístup vidí sociální politiku jako ztotožňující se se sociálním zabezpečením. Jedná se o nejužší přístup. Takto vymezená sociální politika je v podstatě redukována na soubor opatření poskytovaný osobám, jejichž životní úroveň musí být po určitou dobu a do určité míry zajišťována ze společenských spotřebních fondů. (22)

Sociální politika úzce ovlivňuje společenskou sféru. Touto činností prosazuje své cíle, respektive soustavu cílů, které naplňují cíl obecný. Obecným cílem se rozumí snaha o zdokonalování životních podmínek lidí a rozvoj osobnosti člověka. Mezi hlavní cíl patří snaha o to, aby každý mohl prožít svůj život důstojně a aby pro každého byly nastoleny rovné příležitosti. Pod pojmem rovné příležitosti se rozumí zejména rovný přístup ke vzdělání, zdravotní péči, pracovním příležitostem, k možnosti získat přiměřené bydlení a také garantovaný minimální příjem v dostatečné hodnotě. **(23)**

V reálném životě sociální politika předpokládá různorodost vzájemně se ovlivňujících funkcí, nástrojů a institucí, jejichž pomocí jsou naplňovány cíle sociální politiky. Cíle a směřování sociální politiky musí dodržovat a respektovat principy sociální politiky, mezi něž patří princip sociální spravedlnosti, princip sociální solidarity, princip participace a princip subsidiarity. **(22)**

Sociální politika plní v životě společnosti i jedince navzájem propojené funkce, které spolu úzce souvisí a vztahují se k různým objektům – k člověku jako pracovní síle, k rodině, k pacientům atd. Tyto funkce mohou mít různý vliv na objekty svého působení, ale mají vliv i na společnost jako celek. Mezi funkce se obvykle řadí ochranná, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní. **(23)**

Sociální politika je realizovaná pomocí různých nástrojů. Je důležité, aby tyto nástroje umožňovaly naplnit cíle a funkce sociální politiky. Základní nástroj ve společnosti, postavené na demokratických základech, představuje právní řád. V rámci právního řádu je pak funkcí sociálně právní legislativa. Mezi další nástroje patří nástroje právní povahy, ekonomické nástroje, nástroje aplikačního charakteru. Dále pak jsou podstatné jako nástroje sociální dokumenty, nátlakové akce a kolektivní vyjednávání. **(23)**

Jelikož mluvíme o sociální politice jako o procesu, je logické, že tento proces musí někdo řídit a iniciovat. Absence řízení a iniciativy by znamenal nesystematičnost a bezcílnost tohoto procesu. V tomto smyslu je sociální politika výsledkem určité aktivity ustáleného seskupení lidí neboli sociálního subjektu. Zjednodušeně lze říci, že

subjektem jsou označovány jednotky tvořící sociální politiku. (47) Jsou to lidé, kteří mají vůli, prostředky, schopnosti a vlastnosti, které využívají k určité sociální činnosti. Mezi subjekty patří občané, rodiny, domácnosti, církve, obce, občanské organizace, zaměstnavatelé a firmy, stát a jeho orgány. Naopak objektem jsou ti, kterým jsou opatření sociální politiky určena (23) a kteří z nich mají prospěch. (47) Mezi objekty sociální politiky lze zařadit všechny obyvatele daného státu, ať už jako jednotlivce či jako sociální skupiny. (23)

1.1.2 Definice principu participace

Každá společnost se vyznačuje velkou variabilitou individuálních i společenských zájmů, schopností, vůlí, předpoklady a možnostmi k určitým činnostem. Z toho důvodu umožňuje demokratická společnost podílet se na společenském životě a tím také na sociální politice. Každý jedinec se chová podle vlastního zájmu, motivace a také dle svých možností, schopností a předpokladů svého zájmu dosáhnout. V demokratické společnosti se kromě předpokladu svobodného výběru cílů, zájmů a potřeb umožňuje také spoluúčast sociálních subjektů na tvorbě a realizování těchto cílů a potřeb. Základním předpokladem participace je, že lidé, kteří jsou ovlivňováni určitými opatřeními a rozhodnutími, musí mít také možnost podílet se na procesu jejich přijímání a na jejich realizaci. *„Naplnění principu participace je postupným, dlouhodobějším procesem, který lze ve zkratce nazvat jako přechod od člověka, jako převážně objektu sociální politiky, k člověku plnoprávnému, odpovědnému a respektovanému subjektu.“* Člověk tedy přestává být pouze příjemcem sociálních opatření, ale osobně se na jejich tvorbě aktivně podílí a spolurozhoduje o jejich realizaci. Předpokladem je ovšem to, že občané jsou dobře vzdělaní, informovaní a že jsou schopni uvědomit si svá práva, ale i zodpovědnost, že jsou dostatečně zralí a vyspělí pro odpovědné sociální jednání a že budou podpořeni státem. Z tohoto důvodu je širší uplatňování principu participace záležitostí vyspělých společenství. (23)

1.1.3 Definice principu subsidiarity

Tento pojem zahrnuje podpůrné, pomoc poskytující činnosti. Vychází z přístupu k jednotlivci s jedinečnými vlastnostmi, schopnostmi, dispozicemi a možnostmi, které je jednatel schopen uplatňovat a využívat ku prospěchu nejen svému, ale i druhých lidí. Tyto vlastnosti by být měly chráněny a kultivovány, aby je jedinec mohl dále rozvíjet ve prospěch svůj, svého okolí a vůbec celé společnosti. Princip subsidiarity uznává také fakt, že jedinec není izolovaný, ale dostává se do sociálních vazeb s jinými lidmi, a tak je součástí určitého sociálního celku. Tím se lidé stávají na sobě závislými a vytváří také určitá užší či širší společenství, jako je např. rodina, obce, zájmové sdružení aj. Princip subsidiarity tak zároveň zdůrazňuje význam činností těchto společenství pro zajištění sociálního bezpečí a také povinnost státu tyto činnosti podporovat. **(14)** Princip subsidiarity předpokládá, že jedinec se nejprve snaží pomoci sám sobě, ale pokud to není možné, měla by mu pomoci rodina. Rodina si také musí umět pomoci sama. Teprve když se svépomocí nedosahuje kýžených výsledků, je vhodné obrátit se na širší společenské celky. Jako poslední přichází na řadu stát. Stát má povinnost vytvářet takové podmínky, aby tento princip mohl být reálně naplněn, ale sám zasahuje a pomáhá, až když jsou ostatní možnosti vyčerpány. Předpokládá se, že občané mají určitou výchovu k převzetí odpovědnosti za sebe samé, i za reálnou sociální situaci, čili jsou schopni samostatného a zodpovědného jednání, pro které mají k dispozici dostatečný prostor. **(23)**

1.1.4 Význam principu participace a principu subsidiarity

Význam principu participace spočívá v tom, že lidé by měli mít reálnou šanci podílet se na tom, co bezprostředně ovlivňuje jejich život v rámci určitých rozhodnutí a opatření. Bez ztotožnění se lidí se sociálněpolitickými opatřeními je efekt takového rozhodnutí omezen a nemusí splnit daný účel. **(23)** V reálném životě mluvíme o participaci nejčastěji ve třech rovinách. První z nich je účast na financování sociální politiky, kam můžeme zařadit pojistné či částečnou náhradu za poskytované služby. Další rovinu představuje účast na rozhodování o volbě nejvhodnějšího způsobu, kterým

jedinec uspokojí své potřeby, například výběr vhodného příspěvku. Třetí rovinou rozumíme účast zaměstnanců na řízení sociálních institucí, např. účast zaměstnanců na řízení podniku. Nejčastější cílovou skupinou jsou zaměstnanci v rámci odborových organizací, kteří získali po první světové válce právo kolektivně vyjednávat o svých mzdových podmínkách. Další cílovou skupinou jsou pojištěnci sociálního pojištění. Třetí cílovou skupinou je občanská společnost, která by měla mít právo podílet se na řízení obcí, regionů a státních záležitostí, které se jich týkají. (45)

Princip subsidiarity do určité míry vymezuje vztah mezi jednotlivcem a kolektivem nebo občanem a státem. Subsidiarita jako společenský princip zachovává identitu jedince či občana, zachovává jeho svobodu a odpovědnost za své jednání. Společenskopolitická organizace mu k naplnění jeho představ pouze napomáhá, vytváří podmínky a chová důvěru k jeho schopnostem a potenciálu. Princip subsidiarity by měl být v protíváze k ambicím státní moci, která se snaží přebírat iniciativu a kompetence. Takto pojatá restriktivní politika vůči státu by měla vytvářet určité limity státní moci. (29) Pokud stát takovou možnost nabídne, musí sledovat, jakou míru odpovědnosti mohou občané reálně převzít. (23)

1.2 Historie principů subsidiarity a participace

1.2.1 Historické počátky

Obecně lze říci, že počátek sociální politiky se datuje už v období prvotních společností, která se projevovala vzájemnou pomocí v rámci kmene. (12) Tato solidarita se objevovala nadále i ve starověku, zejména v péči o chudé a nemocné. Tato pomoc byla ve starověku zejména doménou církve. (14) Ve starověku nacházíme také počátky sociální spravedlnosti, konkrétně v Izraeli, kde byla sociální spravedlnost spojována s nezaujatostí soudů ve vztahu k izraelské chudině. Dá se říci, že v Izraeli fungovala i určitá minimální participace na královské moci. Toto privilegium měli tzv. prorokové z lidu. Nejenže mohli krále kritizovat, ale za určitých podmínek ho mohli také nahradit. (39) Ve starověkém Řecku, konkrétně v Athénách, mohli občané rozhodnout o tom, kdo

může být pro zemi nebezpečný prostřednictvím střepinového soudu neboli ostrakismu. Takto odsouzený člověk nemusel spáchat žádný trestný čin, ale byl vyhoštěn na 10 let. Majetek odsouzeného mu byl ponechán a odsouzený se mohl po 10 letech opět vrátit. (42) První úvahy podobné pojmu subsidiarita můžeme nalézt v antickém Řecku. Řecký filosof Aristoteles považoval za velmi důležité, aby ve společnosti existovala určitá rozdílnost a nejednotnost. Považoval za správné, aby občané a rodiny mohli nakládat s určitou mírou autonomie a soběstačností. U Aristotela můžeme vysledovat první úvahy o limitované vládě, která by neměla usilovat o naprostou kontrolu a organizovanost všech aspektů života člověka. (29) Důležitým autorem, který přispěl ke konceptu subsidiarity, byl také Tomáš Akvinský. „*Kupříkladu Nicholas Arony z University of Queensland má zato, že koncept subsidiarity, spočívající v sociálním řádu založeném na pluralitě a autonomii komunit (rodin, korporací, územních celků) zprostředkovávajících interakce mezi jedincem a státem, má v Tomášově myšlení hluboké kořeny.*” (28) Pojem subsidiarita vešel do povědomí lidí vydáním encykliky papeže Pia XI Quadragesimo anno z roku 1931. (29)

1.2.2 Vztah principů k ideologiím

Pojem ideologie je řeckého původu. Jde o sloučení dvou slov: idea (tvar, podoba, druh) a logos (počet, úměr, poměr). Ideologii lze chápat jako bezrozporný soubor myšlenek, který se orientuje na politickou praxi. (11) Existuje mnoho definic ideologie. Například podle Heywooda se jedná o „*soubor idejí, kterými člověk postuluje, vysvětluje a zdůvodňuje cíle a prostředky organizovaných sociálních akcí, bez ohledu na to, zda se tyto snaží zachovat změnit, svrhnout či přebudovat daný společenský řád.*“ Další pohled, dle Proroka a Luptáka, definuje ideologii jako „*souhrn představ, názorů a teorií, který si vytváří sociální skupina o sobě, o svém postavení ve společnosti, o svých cílech a prostředcích jejich dosažení, a který se stává impulzem pro její prakticko-politickou činnost vedoucí k udržení, modifikaci či úplné změně společenského řádu.*“ (39)

První ideologií je **liberalismus**. Pod pojmem liberalismus si můžeme představit také pojem svobodná volba. Kořeny liberalismu sahají až do 17. století k učení Johna Locka a Adama Smitha. Ideologie liberalismu jako taková se objevuje až v 19. století. Hodnoty, které se uplatňují v rámci této ideologie, jsou individualismus, osobní svoboda, sociální spravedlnost, občanská spravedlnost, minimální stát a ústavní vláda. **(39)** Liberalismus pokládá člověka za svobodnou a rozumnou bytost. Respektuje různorodost jeho názorů jako jev prospěšný celé společnosti. **(11)** Klíčovou hodnotou je individualismus, který mimo jiné souvisí s tím, že má každý právo sledovat vlastní zájmy. **(39)** Tato ideologie upřednostňuje individuum před kolektivem či skupinou. Tato myšlenka stojí v pozadí vzniku podstatných dokumentů moderní doby, například Deklarace práv a svobod občana nebo Všeobecné deklarace lidských práv. **(11)** Neznamena to ale, že by tato ideologie opomíjela důležitost státu. Svoboda jedinců může existovat pouze za předpokladu vzniku zákonů a garantem dodržování těchto zákonů je právě stát. Proti možnosti zneužívání státní moci se staví princip omezené vlády. Stát může uskutečňovat svou moc pouze na základě ústavy a je limitován i Listinou práv občanů. Dalším faktorem, který napomáhá omezení vlády, je také systém dělby moci, který předpokládá, že moc zákonodárnou, výkonnou i soudní vykonávají tři nezávislé instituce. **(39)**

Další ideologii představuje **konzervatismus**, který odmítá změny nebo alespoň zdůrazňuje opatrnost při realizaci změn. Tato ideologie vznikla v 18. století jako reakce na Velkou francouzskou revoluci. Za zakladatele konzervatismu je považován Edmund Burke. Mezi hodnoty, které konzervatismus uznává, se řadí udržení společenského řádu, lidská nedokonalost, organické pojetí společnosti, autorita, silný stát a úcta k majetku. **(39)** Ústřední myšlenka této ideologie spočívá v tom, že je nutné, aby jednotlivec plnil své závazky vůči společnosti. Plnění těchto závazků poskytuje jedinci začlenění do společnosti a také svobodu. Jako základní stavební jednotka společnosti je vnímána rodina. Dobře fungující rodina je nejen základem stabilní společnosti, ale také její nezbytnou podmínkou. Pozitivně se vnímá také národ, který jednotlivci dodává spřízněnost členů. Tato spřízněnost se upevňuje na základě stejného jazyka, společných dějin, kultury a tradic. Díky tomu má jednotlivec pocit, že „má kam patřit“. **(11)**

Další ideologií je **socialismus**. Tato ideologie upřednostňuje kolektiv a společnost. Objevuje se v 18. století jako reakce na rozvoj kapitalismu. Myšlenky socialismu můžeme nalézt už u utopistů, mezi které patří např. Thomase More nebo Tommaso Campanella, nebo u sociálních reformátorů např. Jean Jacques Rouseaua nebo Henri de Saint Simona. Mezi základní hodnoty socialismu patří kolektivismus, třídy a třídní boj, sociální rovnost, společenské vlastnictví a myšlenka, že stát je nástrojem vládnoucí třídy. **(39)** Podle této ideologie by občané měli být nesobečtí, měli by jednat ve prospěch druhých a místo konkurence by měli upřednostňovat spolupráci. **(11)** Pro socialismus je nejdůležitějším pojmem kolektivismus. Vzhledem k tomu, že člověk je tvor společenský, je pro něj pospolitost přirozenou formou existence. Kolektiv umožňuje jedinci vlastní rozvoj a takto rozvinutý jedinec se stává základem kolektivu. Nerovnost ve společnosti je spojena s existencí tříd. Různé postavení jedinců ve vztahu k majetku vede k tomu, že jedinci mají rozdílné možnosti uspokojovat své potřeby. Třídní boj předpokládá právě rozdílnost zájmů velkých sociálních skupin. Každá sociální skupina může bojovat za něco jiného. Dělnická třída může bojovat za zlepšení prodeje své pracovní síly, za podíl na politické moci nebo za duchovní autonomii. **(39)**

Poslední ideologií, kterou zde zmíníme, je **fašismus**. Myšlenkové zdroje této ideologie pocházejí z konce 19. století. Až poté, co začal B. Mussolini označovat tímto slovem polovojskové oddíly v Itálii, se začala termínem fašismus označovat dobová nová ideologie. Mezi základní hodnoty fašismu patří jednota a totalita, antiracionalismus, boj, vůdcovství a elitářství a militantní nacionalismus. **(39)** Autor O'Sullivan upozorňuje, že fašismus upřednostňuje před rozumem a stabilitou mýtus a dynamiku. Dalším znakem je také pohrdání tradičními humanistickými hodnotami. Tato ideologie zahrnuje militarismus a imperialismus, který se projevuje expanzí národa pomocí válek. **(11)** Důležitým principem je jednota komunity. Sociální soudržnost se dá chápat také pod rčením „v jednotě je síla“. Tato soudržnost přitahovala lidi v dobách krize, kdy si nemohli být jistí žádnými sociálními ani jinými jistotami. V podřízenosti státu a národu tkvěla právě svoboda jedince. Proti principu jednoty komunity stojí ale myšlenka nerovnosti individuí. Společnost byla rozdělena na tři vrstvy. První vrstvou byl vůdce. Další vrstvou byli lidé, kteří se byli ochotní obětovat pro vůdce a společnost.

Třetí vrstvu tvořili občané, kteří se vyznačovali poslušností a kteří se nechali vést svým vůdcem. (39)

1.2.3 Scénář sociální reformy

Po roce 1945, tedy po skončení druhé světové války, převládala v českých zemích silná levicová orientace a popularita SSSR. Ve volbách roku 1946 zvítězila komunistická strana. Soupeření o moc trvalo ještě další dva roky, nakonec i pomocí mimoparlamentních prostředků získala moc komunistická strana. Rok 1948 znamená naprosté vítězství komunistů. Krom jiných politických opatření znamenalo toto vítězství začlenění Československa do sféry vlivu Sovětského svazu. Tato nadvláda trvala až do roku 1989. (35)

Socialistické Československo nemělo koncept sociální politiky tak, jak ho známe dnes. Jednalo se pouze o aktivity státu, které monopolně provádělo spolu s jinými aktivitami v sociální oblasti. Systém byl velmi centralizovaný a nedemokratický. Subjekty sociální politiky byly potlačeny nebo úplně odstraněny, dokonce i rodiny byly naprosto vyloučeny ze sociální politiky. Občan se tak stal pouze pasivním příjemcem sociálních opatření a nemohl o nich aktivně rozhodovat. Subjektem sociální politiky se tak stal bezvýhradně stát. Sociální oblast byla financována výhradně ze státního rozpočtu. Stát měl v této oblasti absolutní monopolní postavení. (23)

Po roce 1989 převzaly nekomunistické síly vládu od rozpadající se komunistické strany. Novou vládou byl vypracován **Scénář sociální reformy**. (47) Přeměna z totalitního uspořádání společnosti na demokratické je zlomový okamžik dalšího vývoje v Českých zemích. Jedná se nejen o ekonomickou stránku, ale také o morální stránku. Takovouto přeměnu nelze uskutečnit v krátkém období. V sociální oblasti nemůžeme vnímat pouze transformaci do nové sociální politiky, ale musíme brát na vědomí také snahy o kultivaci jedinců, změnit jejich postoj, chování, hodnoty atd. Sociální reforma je tedy reformou dlouhotrvající a kontinuální. (23)

System sociálního zabezpečení z předchozí doby byl velmi nepřehledný. Hlavním důvodem bylo velké množství poskytovaných dávek (kolem 70). Bylo potřebné učinit mnoho důležitých reforem. Hlavními cíli byla plná realizace sociálních práv občanů na práci, ochranu rodiny, životní úroveň a sociální zabezpečení. **(41)** První fáze změn proběhla pod vedením sociálně liberálního Občanského fóra. Občanské fórum řešilo především problémy zaměstnanosti, ochrany před nezaměstnaností a také budování záchranné sociální sítě. V této době bylo také zavedeno sociální pojištění. V roce 1992 se pak dostala do čela státu Občanská demokratická strana. Tato strana zdůrazňovala snahu o individuální odpovědnost občanů. Prosazovala snahy o méně nákladný a efektivnější sociální systém. Do tohoto systému spadalo především posílení soukromého pojištění, efektivnější testování nároků na dávky, posilování individuální odpovědnosti ve zdravotní péči a také odvození sociálního zabezpečení pouze od občanských práv. **(49)**

1.3 Účast státu

1.3.1 Definice státu

Stát je považován za nejdůležitější podsystem politického systému. Slovo stát pochází z latinského status, což znamená postavení nebo stav. Tento název byl používán již ve 12. století. **(1)** Určité formy státu vznikaly dle archeologů již 4000 let př.n.l. S dnešními státy měly pouze dva znaky společné, a to lidské společenství a několik pravidel. Moderní stát v dnešním pojetí se začal formovat až v 19. století a v této době byl známý pod pojmem národ. Národem se rozumí pospolitost lidí obývajících stejné území, vykazující určité znaky, kterými jsou jazyk, kultura, náboženství, tradice a dějiny. **(21)**

Dle Roberta J. McShea můžeme slovo stát definovat třemi způsoby:

- 1) historická entita;
- 2) filozofická myšlenka;
- 3) trvalá forma lidského společenství. **(1)**

Ze základních pohledů na stát je možné definovat pět základních znaků, bez kterých by stát nemohl fungovat:

- 1) stát je nositelem suverenity – stát je nadřizen všem podřízeným skupinám;
- 2) stát má svou legitimitu – všechna opatření a nařízení jsou závazná pro členy společnosti;
- 3) státní instituce jsou veřejné – veřejnost má zajistit jednání v zájmu celé veřejnosti;
- 4) stát má své území – území je geograficky vymezeno a respektováno;
- 5) stát má nástroje ovládnutí – dodržování zákonů je podpořeno donucovacími prostředky. **(11)**

1.3.2 Úloha státu v sociální politice

Roli státu v rámci sociální politiky lze považovat za nezastupitelnou a důležitou, především kvůli moci zákonodárné. Tato moc se týká celého obyvatelstva a svými předpisy vymezuje rámec a určuje pravidla všech sociálních subjektů. **(23)**

Stát plní v sociální politice dvojí úlohu, a to jako:

- a) konceptor – vymezuje sociálně právní legislativu a pravidla a dbá na jejich dodržování;
- b) vykonavatel – realizuje poskytování sociálních dávek, sociální podpory a pomoci.

Úloha státu je závislá na ekonomických, politických a společenských dispozicích dané země. Tuto úlohu získal stát až v průběhu 20. století. **(12)**

Stát se účastní na tvorbě cílů státní sociální politiky. Cíl můžeme charakterizovat jako určitý chtěný budoucí stav sociální politiky. Tvorba cílů je druh rozhodování, při kterém je podstatná znalost aktuální reality státu a sladění představ příslušníků státu o budoucnosti. **(23)**

Pro vývoj státu je důležité, aby stát plnil alespoň dvanáct základních funkcí, jimiž jsou:

- 1) Výkon politické vůle společnosti;
- 2) Tvorba zákonů;
- 3) Soudnictví;
- 4) Ochrana základních lidských práv a svobod;
- 5) Měnová politika a vývoj služeb bank;
- 6) Makroekonomická politika – rozvoj ekonomiky;
- 7) Bezpečnostní opatření státu;
- 8) Rozvoj dopravy a přenos informací;
- 9) Péče o životní prostředí;
- 10) Vzdělávací politika;
- 11) Sociální politika;
- 12) Zdravotní politika. **(38)**

Stát zasahuje do sociální politiky na základě jeho idejí a myšlenkových pochodů:

- a) Liberalismus – jedinec je zodpovědný sám za své jednání, stát nezasahuje.
- b) Křesťanské sociální učení – jedinec není zodpovědný za svou sociální situaci, může za ní společnost, ve které žije, proto je činnost státu a společnosti založena na charitativní milosti.
- c) Demokratický liberalismus – usiluje o zajištění stejných podmínek pro všechny, stát je odpovědný za každého jedince. **(12)**

Přes různé odlišnosti států v dnešní době každý počítá s účastí státu v sociální politice. Roli může stát v sociální politice zastávat trojí:

- 1) Reziduální – lidské potřeby mají být uspokojovány rodinou.
- 2) Pracovně výkonový nebo korporativní – uspokojování potřeb se odvíjí od začleňování lidí do pracovního procesu.
- 3) Institucionální – uspokojování potřeb probíhá na základě institucí, které poskytují sociální služby osobám a tím vyrovnávají společenské rozdíly. **(23)**

1.3.3 Česká republika

Sociální opatření jsou v České republice určena závaznými dokumenty, které definují lidská práva a řídí se pravidly, která jsou platná pro všechny. Lidská práva jsou právně vymáhatelná a zahrnují aspekty etické, historické, filozofické, náboženské a sociální. Lidská práva jsou pro všechny rovná, nemohou být nikým odebrána a rozvíjí se na základě vývoje státu samotného. (12)

Prvním důležitým dokumentem je **Evropská sociální charta**. Charta byla vyhlášena Radou Evropy v Turíně dne 18. října 1961. Československá republika chartu podepsala 27. května 1992 ve Štrasburku. Spolu s Evropskou Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod představuje základní pilíř ochrany práv a rozvoje sociální politiky v členských státech Rady Evropy. V první části charty je uvedeno 19 zásad, které mají vést k jednotnému cíli. O cíli se v chartě píše, že *„níže podepsané vlády, jsouce členy Rady Evropy, majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy za účelem ochrany a uskutečnění ideálů a principů, které jsou jejich společným dědictvím, a usnadnění jejich hospodářského a sociálního pokroku, zejména zachováním a dalším naplňováním lidských práv a základních svobod.“* V druhé části charty jsou definována sociální a hospodářská práva, která musí být dodržena. (13)

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech je dalším dokumentem, který byl vyhlášen Valným shromážděním OSN v New Yorku a byl vyhlášen 16. prosince 1966. Pro Českou republiku je pakt platný od 12. června 1991. Pakt hovoří o rovných a nezczitelných právech, která jsou základem svobody, a udržení míru ve světě. Přesným vymezením lidských práv má podle paktu dojít každá lidská bytost k politické a občanské svobodě a životu beze strachu. (27)

Dalším dokumentem, který je pro Českou republiku závazný, je **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech**. Tento pakt byl vyhlášen Valným shromážděním OSN v New Yorku 16. prosince 1966 a Československou socialistickou republikou přijat 11. listopadu 1975. V paktu jsou uznána lidská práva, která jsou

odvozena od přirozené lidské důstojnosti a jsou zdrojem svobody, spravedlnosti a míru ve světě. (26)

Ústava České republiky je základní zákon, který byl přijat Českou národní radou 16. prosince 1992. Ústava je publikována ve Sbírce zákonů jako zákon č. 1/1993 Sb. Vydáním Ústavy se občané demokratické České republiky zavazují k jejímu budování, ochraně a rozvoji. Ústava je založena na svobodě jedince a zodpovědnosti vůči sobě i druhým. Ústava se skládá z preambule a osmi hlav, ve kterých jsou mimo jiné popsány základní zásady státu, role státu a role hlavních státních institucí. Ústava stanovuje i moc zákonnou, výkonnou a soudní. (4) Součástí Ústavy je **Listina základních práv a svobod**, která byla vyhlášena 16. prosince 1992 Federálním shromážděním ČSFR. Listina je členěna do šesti hlav a odkazuje na období, kdy u nás nebyla práva a svoboda samozřejmostí, a proto se zavazuje k jejich dodržování. V zásadě vyjadřuje vztah občana a státu. Práv napsaných v Listině se může občan České republiky domáhat. Obsah Listiny vychází ze svrchovanosti státu a možnosti určitých zásahů do svobody jedince v mezích zákona. (3)

Sociální jistoty jsou v České republice zakotveny i v některých zákonech. Prvním takovým je **zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu**. Tento zákon stanovuje minimální hranici peněžních příjmů, které jsou na základě životního minima potřebné k zajištění stravy a ostatních životních potřeb. Tímto zákonem zajišťuje stát občanům ekonomickou jistotu. Zákon o životním a existenčním minimu je zásadní pro získání sociálních dávek. V současné době činí životní minimum 3410 Kč a existenční 2200 Kč měsíčně. (5)

Dalším důležitým zákonem je **zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi**. Tímto zákonem je upravováno poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek. Pomoc je poskytována prostřednictvím dávek. Dále udává, že každý má nárok na základní sociální poradenství, které má takovému stavu předcházet nebo ho řešit. Nárok na pomoc v hmotné nouzi se posuzuje dle zákona č. 110/2006 Sb. (6)

1.4 Nezisková sféra

1.4.1 Definice nestátních neziskových organizací

Neziskové organizace jsou organizace, které mají plnit dva základní cíle. Musí být prospěšné pro členy organizace a musí sledovat nějaký veřejně prospěšný cíl. Mezi základní znaky nestátních neziskových organizací patří:

- institucionalizace, která se projevuje určitou formální organizovaností;
- soukromá povaha, což znamená, že jsou organizace institucionálně oddělené od státní správy;
- nerozdělování zisku mezi vlastníky;
- samosprávnost, autonomie;
- dobrovolnost.

V České republice je nezisková organizace vedena jako právní osoba, a to v podobě spolku (dříve občanské sdružení), obecně prospěšné společnosti, nadace a nadačních fondů či církevní právnické osoby. **(44)**

Financování neziskových organizací se uskutečňuje na základě státních dotací či financí z obecního rozpočtu, z podnikatelské činnosti, ze sbírek atd. Tato pluralita financování dovoluje neziskovým organizacím zachovat si nezávislost. Neziskové organizace spolupracují také se státem a tím se podílejí na řešení řady sociálních problémů ve společnosti. **(46)**

1.4.2 Dobrovolnická činnost

V neziskových organizacích velmi často poskytují své služby dobrovolníci. Dobrovolníkem se stává jedinec, který je ochoten poskytnout svůj čas, vědomosti, schopnosti bez nároku na odměnu či vděk ve prospěch společnosti. Profesionální dobrovolnictví nese mnohé další znaky, např. na profesionálního dobrovolníka musí být spoleh stejně jako na placeného zaměstnance. **(48)**

Dobrovolnictví se nejčastěji věnují studenti, obvykle studenti studující některý z oborů pomáhajících profesí, dále nezaměstnaní, ženy v domácnosti, lidé v důchodu nebo lidé, kteří pracují, ale nedostávají se dostatečně do kontaktu s lidmi a tento kontakt jim chybí. **(24)**

Dobrovolnictví se dostává více a více do povědomí široké veřejnosti. Napomáhá vyplňovat místa ve společnosti, kde stát selhává, nebo doplňuje státem nabízené řešení. Výhodou takové dobrovolnické pomoci je nenákladnost a flexibilita. **(15)**

Na celosvětové konferenci o dobrovolnictví pořádané v Amsterdamu v lednu 2001 světovou organizací IAVE zaznělo následující poselství: *„Svobodně a dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. Jeho citlivá energie je silou, která pomáhá hledat a otvírat zdroje a možnosti nových řešení, Tím se stává mostem v procesu spolupráce mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací.“* **(48)**

1.4.3 Zapsané spolky

Nejrozšířenější formou neziskové organizace byla občanská sdružení. Od 1. 1. 2014 ale přestávají občanská sdružení existovat, na jejich místo přichází tzv. zapsané spolky (z.s.). **(34)**

Podle Nového občanského zákoníku může být založen spolek alespoň třemi osobami, které se stanou členy dobrovolně. Spolek by měl sloužit k uplatňování svých zájmů. Mezi hlavní činnosti patří uspokojování a ochrana těch zájmů, z důvodu kterých byl spolek založen. Krom hlavní činnosti může spolek vyvíjet také hospodářskou činnost, ale pouze k podpoře činnosti hlavní. Zisk z takové činnosti může být použit pouze pro spolkovou činnost. **(8)**

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR je organizace, která spojuje lidi se zdravotním postižením. Jejich obecným cílem je zlepšit prostředí pro začlenění osob se zdravotním postižením do společnosti. Tento cíl je naplňován mimo jiné pomocí snah

o zlepšení prostředí k podpoře zaměstnanosti osob se zdravotním postižením. Důsledným monitorováním legislativy lze dosáhnout implementace evropské legislativy týkající se rovných příležitostí osob se zdravotním postižením. **(53)**

Jednou z činností této organizace byla snaha zlepšit postavení osob se zdravotním postižením po sociální reformě, která vešla v platnost 1. 1. 2012. Organizace nesouhlasila s více body sociální reformy, mimo jiné se zavedením sKaret. **(18)**

Karta sociálního systému neboli sKarta vznikla na základě sociální reformy v druhé polovině roku 2012. Karta měla sloužit pro výplatu a administraci nepojistných sociálních dávek. Karta existovala ve dvou variantách, přičemž ta druhá byla určena pro osoby se zdravotním postižením a zároveň nahradila průkazy TP, ZTP a ZTP/P. Pro ostatní měla sloužit jako identifikace na úřadu práce. **(31)**

Národní rada osob nesouhlasila se zavedením sKaret z několika důvodů. Mezi tyto důvody patří mimo jiné to, že senioři se zdravotním postižením přijímali sociální dávky zdarma pomocí poštovních poukázek. Zavedením sKaret se ale tato služba zpoplatnila. Držitelé karet si museli zcela zbytečně založit speciální účet u České spořitelny a.s. Zavedení sKaret vnímala tato rada jako diskriminační. Dalším důvodem byla častá nedostupnost bankomatů a v případě výběru z jiného bankomat než České spořitelny a.s. nutnost zaplatit poplatek ve výši 40 Kč. **(18)**

1.4.4 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Ve výroční zprávě Rady vlády stojí, že „*Rada vlády je základní institucionalizovanou formou spolupráce NNO s vládou České republiky.*“ Rada vlády spolupracuje také s ostatními partnery na principu partnerství. Vláda uznává zástupce v neziskovém sektoru jako rovnocenné partnery, se kterými pomocí Rady komunikuje. Mezi cílové skupiny lze zařadit vládu a její orgány a také celý neziskový sektor. Do neziskového sektoru spadají spolky, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby, ústavy, nadace a nadační fondy. Ve svém jednání Rada nezapomíná ani na orgány krajské samosprávy. Rada si dává za cíl zprostředkovat informace mezi

neziskovým sektorem, vládou ČR i krajskou samosprávou. To umožňuje právě složení Rady vlády, které zahrnuje představitele všech těchto skupin. Tato činnost se nejvíce projevuje na dotační politice státu k NNO, při spolupráci na decentralizaci státní dotační politiky. A také při nápomoci výběru vhodných kandidátů na pozice v Radě. (51)

Podle článku 1 úplného znění Statutu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace se rozumí, že *„Rada vlády pro nestátní neziskové organizace je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky v oblasti nestátních neziskových organizací“*. A dále pak se uvádí, že Rada vlády pro nestátní neziskové organizace byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992. (50)

Z výroční zprávy se dozvídáme, jaké konkrétní aktivity výbory Rady například podnikly. 3. října 2013 uspořádal Výbor pro EU na úřadu vlády ČR seminář k problematice veřejné podpory a pravidlům v dotační politice státu vůči neziskovým organizacím. Výbor pro legislativu a financování se v roce 2013 zaměřil na spolupráci při přípravě chystané novely zákona, která 1. 1. 2014 vešla v platnost. Na všech těchto právních úpravách spolupracoval Výbor pro legislativu a financování úzce s dalšími zainteresovanými resorty, například s daňovými odbory a odborem účetnictví Ministerstva financí, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem vnitra. Pravidelně již od roku 2000 připravuje sekretariát Rady vlády každoročně pro vládu návrh hlavních oblastí státní dotační politiky vůči NNO pro následující rok. Na tomto spolupracují se všemi ostatními důležitými resorty. Cílem materiálu je ujasnit si v meziresortní spolupráci uvnitř ústřední státní správy, jaké aktivity NNO, kým a jakým způsobem budou podporovány v následujícím rozpočtovém období. (51)

1.5 Vzdělávání a zaměstnávání

1.5.1 Zaměstnání

V tržní ekonomice funguje trh práce souběžně s ostatními trhy. Trh práce disponuje ale zvláštnostmi, které vychází z toho, že práci vykonává lidská osoba s určitými biologickými i psychologickými charakteristikami. Jeho fungování je ale

specifické, protože dochází i k úzké vazbě mezi pracovním místem a osobností člověka. **(18)** Pod pojmem zaměstnání si v ekonomickém smyslu představíme směnu pracovní síly za mzdu. Práce není to samé co zaměstnání. V zaměstnání jedinec nenabízí svou práci, ale svou pracovní sílu na určitou pracovní činnost. Práce je vykonávána za odměnu, kdy jedinec prodává pouze výsledek své práce. **(47)** Pravidla pro takovou ekonomickou činnost jsou ustanovena v Listině základních práv a svobod, kde je mimo jiné ukotveno, že *„každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje.“* **(3)**

1.5.2 Odborové organizace

I v pracovních vztazích může pracovník aktivně participovat. Každý pracovník má právo odbory založit nebo v nich být. Odbory jsou občanským sdružením založeným za účelem zastupovat a obhajovat hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců. Právo zaměstnanců svobodně se sdružovat je zastoupeno v českém i mezinárodním právním pořádku. **(9)**

Mimo jiné se odbory účastní kolektivního vyjednávání. Kolektivní vyjednávání lze charakterizovat jako jednu z metod vzájemné komunikace mezi odborovou organizací a zaměstnavatelem. Cílem tohoto vyjednávání je kolektivní smlouva, která by měla být vhodná pro zaměstnance i zaměstnavatele. **(30)**

1.5.3 Vzdělávání

Pro nacházení pracovního uplatnění je důležité vzdělávání. Vzdělávání je totiž součástí procesu, který napomáhá k získání, udržení a rozvíjení kvalifikace. **(47)** Vzděláním se rozumí socializace jedince, zejména kognitivní vybavenost, která se zformovala prostřednictvím vzdělávacích prostředků. **(40)** Kvalifikací se mimo jiné rozumí profesní vzdělanost, ochota dále se vzdělávat. **(47)** Kvalifikace se váže

k vykonávání určité profese. Dá se tedy zařadit do ekonomické kategorie. Nejedná se pouze o samotné vzdělání, ale také o mimovzdělávací aktivity, jako je délka praxe, schopnosti atd. **(22)** Právo na vzdělání je rovněž zakotveno v Listině základních práv a svobod: „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.” **(3)**

1.5.4 Celoživotní vzdělávání

S rychle se měnící dobou a stále rychlejším vývojem ve všech odvětvích společenského života je člověk nucen k neustálému sebezdokonalování se. Jedinec se musí umět rychle adaptovat na nové skutečnosti. K tomuto procesu může posloužit také celoživotní vzdělávání. **(32)** Dá se říci, že osobou ve smyslu vzdělávání dospělých je taková osoba, která se dá označit za dospělou a zároveň ukončila vzdělávání ve formálním vzdělávacím systému. **(43)** Celoživotní učení zahrnuje všechny typy učení a vzdělávání. Tedy nejen institucionální vzdělávání, ale také vzdělávání mimo instituce. Celoživotní vzdělávání lze chápat jako propojený celek různých forem vzdělávání a také profesí, které spolu souvisí a povolují snadnější přístup ke kvalifikaci a kompetencím k vykonávání určité profese.

Celoživotní vzdělávání zahrnuje dvě fáze. První fází je počáteční vzdělávání, které poskytuje všeobecné vzdělávání pro všechny. Tato fáze v sobě zahrnuje základní, střední i terciární vzdělávání. Druhá fáze se nazývá další vzdělávání, které probíhá při dosažení určitého vzdělání a při vstupu na trh práce. Významným důvodem pro studium dalšího vzdělávání je to, že se jedinec musí dokázat adaptovat na transformující se životní podmínky. MŠMT ČR vidí v dalším vzdělávání zvýšení konkurenceschopnosti jedince, zlepšení jeho pozice na pracovním trhu, a tím i zvýšení konkurenceschopnosti celé ČR. **(32)**

1.5.5 Neformální vzdělávání

Neformálním vzděláním se rozumí vzdělání, které probíhá paralelně se vzděláním formálním. Mezi formální vzdělání patří např. školy, univerzity, kurzy a další. Neformální vzdělání je čistě dobrovolné. Člověk si může vybrat, zda se do něj zapojí a případně do jaké míry. Cílem neformálního vzdělání je především rozvoj jedince, ale také např. setkání se s novými lidmi, načerpání nových zkušeností či získání nových kontaktů. Neformální vzdělávání probíhá v různém prostředí a soustředí se na různá témata - obvykle podle zájmu organizace, která neformální vzdělávání poskytuje. (2)

2 Cíl práce a hypotézy

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl stanoven jeden hlavní cíl, jeden dílčí cíl a dvě hypotézy.

2.1 Cíl práce

Hlavní cíl: Zjistit, jak mladí lidé vnímají princip participace a princip subsidiarity.

Dílčí cíl: Zjistit, jaký význam má hodnotová orientace mladého člověka a pojetí subsidiární pomoci.

2.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Mladí lidé upřednostňují dle principu subsidiarity pomoc státu před řešením svých sociálních problémů vlastními silami.

č. 2: S vyšším dosaženým vzděláním se u mladých lidí zvyšuje vědomí a aktivita v oblasti sociální participace.

2.3 Operacionalizace pojmů

Mladí lidé:

- Pro označení „mladí lidé“ byla stanovena věková hranice 18-30 let.

Pomoc státu:

- Výpomoc státu v sociálním a ekonomickém životě jedince.
- Spoléhání na stát v oblasti příjmu.
- Řešení ekonomických problémů pomocí dávek.
- Zajištění ze strany státu v nepříznivém sociálním období.

Řešení vlastními silami, dle principu subsidiarity:

- Jedinec by si měl pomoci nejprve sám, poté může žádat pomoci od nejbližšího okolí. Pomoc státu by měla být poslední možností.
- Snaha pokusit se vyřešit sociální a ekonomické problémy svými silami.
- Spoléhat se co nejméně na stát.
- Spokojit se s minimálními zásahy státu.

Participace:

- Aktivní působení jedince.
- Povědomí o možnostech participace.
- Pozitivní pohled na participaci.
- Participace v zaměstnávání, ve vzdělávání a v nestátních neziskových organizacích.

3 Metodika výzkumu

3.1 Použité metody a techniky výzkumu

V bakalářské práci byla ke sběru dat použita kvantitativní analýza. Kvantitativní analýza je metoda standardizovaného výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných, které jsou vytvořeny za účelem měření určitých vlastností. Tento typ analýzy se vyznačuje deduktivním testováním hypotéz a teorie. Data vycházející z této analýzy testují validitu hypotéz. **(16)**

Pro shromáždění potřebných dat byla použita metoda dotazování. Tato metoda může mít formu ústní nebo písemnou. V této bakalářské práci byla zvolena písemná forma dotazování neboli dotazník, kdy respondenti odpovídali písemně na otázky uvedené v dotazníku. Dotazník byl sestaven jako strukturovaný dotazník. Výhodou dotazníku je možnost oslovení velkého počtu respondentů. Nevýhoda spočívá v problematické návratnosti dotazníků. **(36)**

Dotazník byl zcela anonymní a sloužil pouze pro potřeby výzkumu této bakalářské práce. Dotazník obsahuje 17 otázek, **(Příloha1)** z nichž většina má podobu uzavřených otázek a některé jsou otevřené, identifikační. Uzavřené otázky lze využít pro další statistická vyhodnocení. **(36)** Z celkového počtu 17 otázek jsou 3 identifikační, 4 se týkají principu subsidiarity a s tím spojené problematiky svépomoci či naopak pomoci státu, 8 otázek se zabývá principem participace a zjišťují vztah mladých lidí k principu participace. 2 otázky jsou doplňkové, upřesňující odpověď na některou z otázek. Všechny otázky v dotazníku vychází ze stanovených hypotéz a cílů.

Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány pomocí statistických metod do přehledných tabulek a grafů, vytvořených v programu Microsoft Excel. Výsledky byly vyjádřeny v absolutních číslech i v procentuálním vyjádření. Pomocí statistických metod byla vyhodnocena také platnost hypotéz. K ověření hypotézy č.1 byla stanovena nulová hypotéza: Mladí lidé spoléhají na pomoc státu a starají se o sebe vlastními silami ve stejné míře. K ověření platnosti hypotézy č. 2 byla stanovena nulová hypotéza:

Přístup k participaci není ovlivněn vzděláním, různě vzdělání lidé vnímají participaci stejně.

Hypotéza č. 1 ve znění „Mladí lidé upřednostňují pomoc státu, před řešením svých sociálních problémů vlastními silami, dle principu subsidiarity“ byla ověřena pomocí statistického testu relativních četností. Byl stanoven test s pravostrannou alternativní hypotézou. Tento test se stanovuje v případě, že se ptáme na to, zda daný jev je vyšší než teoretický průměr. **(17)** Kritický obor pro pravostrannou hypotézu byl stanoven na 2,33.

Hypotéza č. 2 ve znění „S vyšším dosaženým vzděláním se zvyšuje vědomí a aktivita v oblasti sociální participace mladých lidí“ byla ověřena pomocí chí-kvadrát testu. Při vyhodnocení pomocí této statistické metody sledujeme rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými hodnotami. **(17)** Hranice pro ověření platnosti této hypotézy byla stanovena na 5%.

Výzkum sestává ze tří fází. První fáze byla přípravná, která slouží k přípravě podkladů a tvorbě dotazníku. Další fází byl sběr dat pomocí dotazníků. V poslední fázi výzkumu proběhlo statistické vyhodnocení získaných dat a vyhodnocení stanovených hypotéz.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

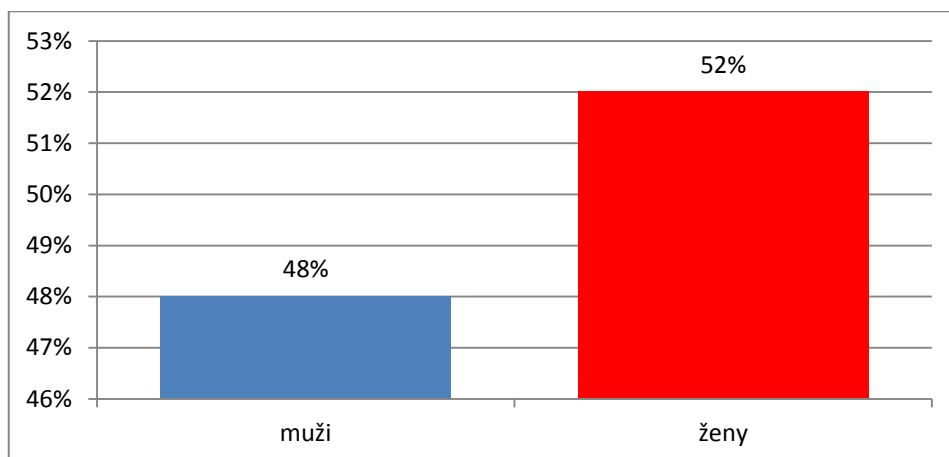
Výběrový soubor tvoří respondenti ve věku od 18 do 30 let s různým dosaženým vzděláním a zahrnuje rovnoměrně obě pohlaví. Dotazníky bylo osloveno celkem 200 respondentů, 181 dotazníků se vrátilo vyplněných zpět, z toho 2 dotazníky musely být vyřazeny. Celkem tedy dotazník řádně vyplnilo 179 respondentů. Návratnost dotazníků činí 89,5%. Výběr vzorku proběhl pomocí kvótního výběru, který napodobuje ve struktuře vzorku známé vlastnosti populace. Zároveň je potřeba dbát na stejné procentuální zastoupení všech složek. Jako další technika získávání respondentů byla využita technika nabalování, kdy pomocí jednoho respondenta získám dalšího. **(10)** Pro tuto bakalářskou práci bylo nezbytné kromě splnění věkové hranice od 18 do 30 let

především napodobit strukturu vzdělanosti dané populace a zajistit srovnatelné zastoupení mužů a žen mezi respondenty. Dotazník byl distribuován v období března až květen 2015.

4 Výsledky

4.1 Výsledky dotazníků

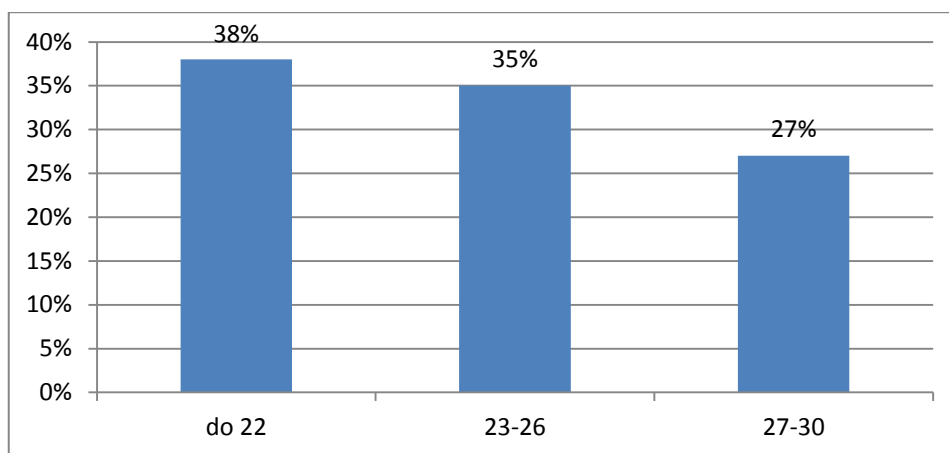
Graf 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Výzkumný soubor tvořilo celkem 179 respondentů, 48% (86) mužů a 52% (93) žen.

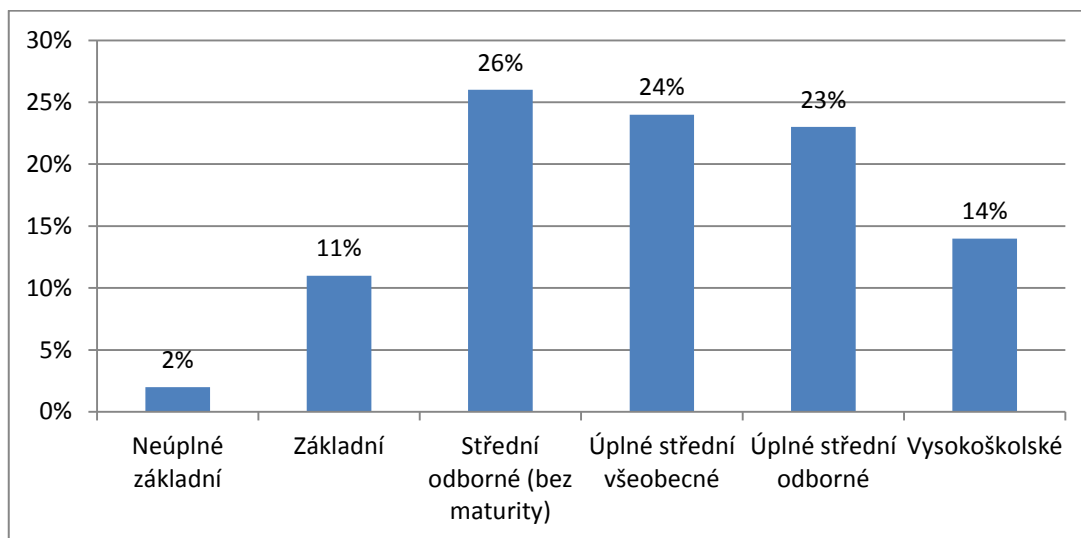
Graf 2 Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů bylo 38% (68) ve věku do 22 let, 35% (63) ve věku od 23 do 26 let a 27% (48) ve věku od 27 do 30 let.

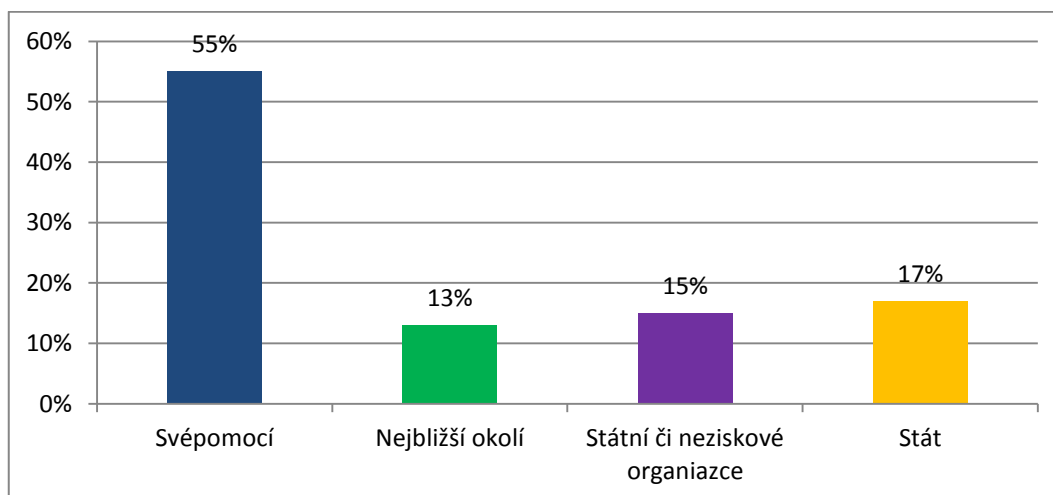
Graf 3 Vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání neúplné základní 2% (4), základní vzdělání dosáhlo 11% (20), střední odborné vzdělání bez maturity uvedlo 26% (46), úplné střední všeobecné s maturitou dosáhlo 24% (43), úplného středního odborného vzdělání s maturitou dosáhlo 23% (41) a vysokoškolské vzdělání má 14% (25).

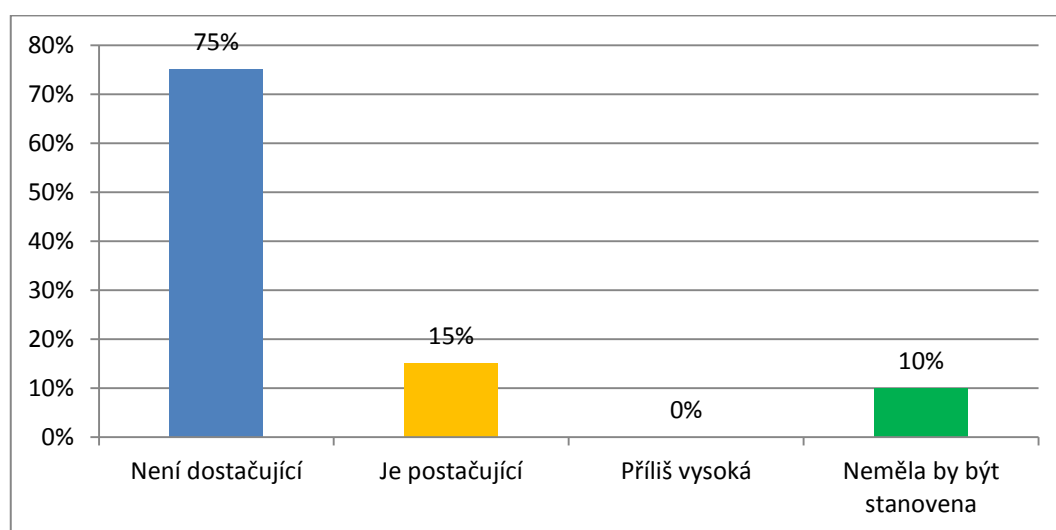
Graf 4 Názor respondentů na pomoc v nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 55% (99) myslí, že by si v obtížné finanční situaci, spojené se ztrátou zaměstnání, měl jedinec pomoci sám, 13% (23) si myslí, že by jedinci měli pomoc lidé z jeho okolí, 15% (27) zastává názor, že jedinci by měly pomoci státní a neziskové organizace a 17% (30) zastává názor, že by se měl o nezaměstnaného postarat stát.

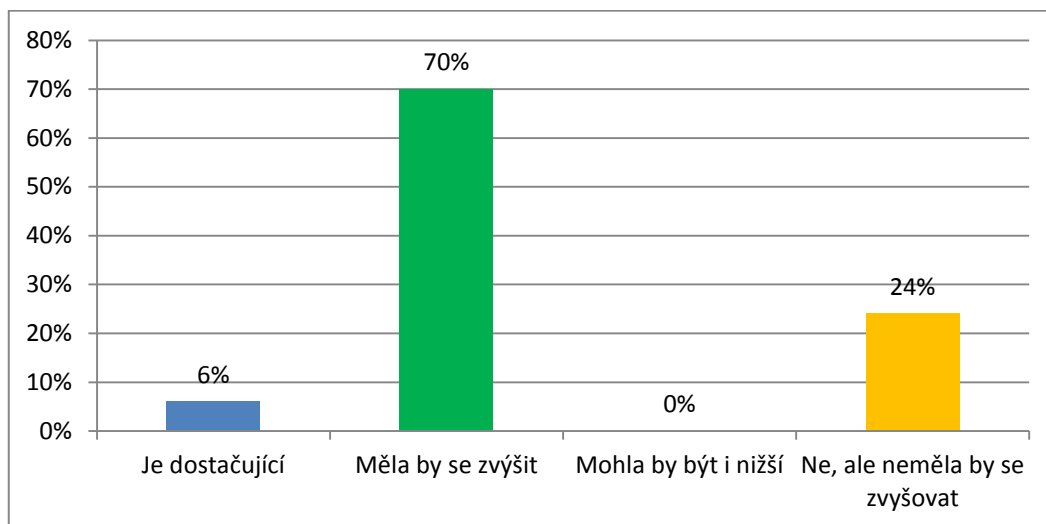
Graf 5 Názor na částku minimální mzdy

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 75% (134) myslí, že částka minimální mzdy ve výši 9 200 Kč není dostačující, 15% (27) vnímá tuto částku jako postačující. Nikdo z dotazovaných nevnímá tuto částku jako příliš vysokou a 10% (18) si myslí, že by minimální mzda neměla být stanovena vůbec.

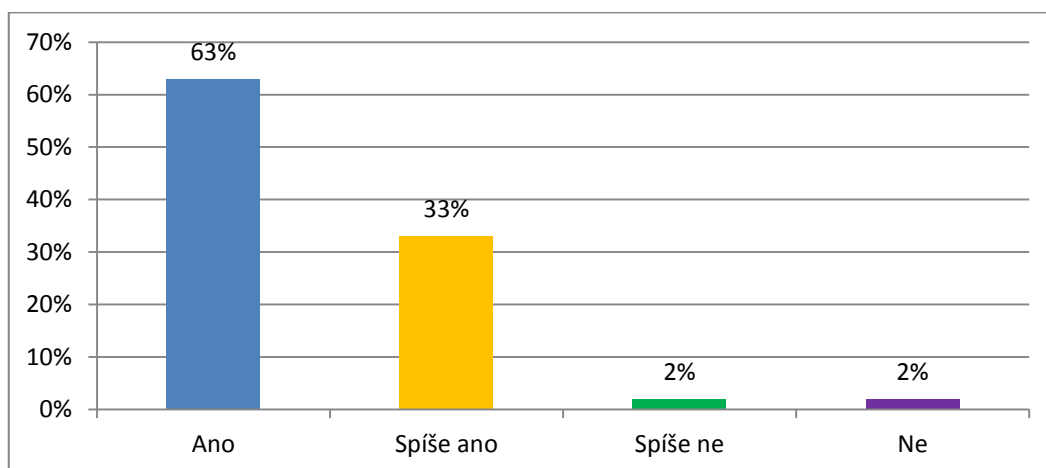
Graf 6 Názor na částku životního minima

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 6% (11) myslí, že je částka životního minima ve výši 3410 pro jednotlivce dostačující. 70% (125) respondentů tvrdí, že by se měla zvýšit. Nikdo (0%) z dotazovaných si nemyslí, že by měla být nižší, a 24% (43) respondentů zastává názor, že tato částka je nedostačující, ale neměla by se zvyšovat, protože každý člověk má možnost získat peníze jiným způsobem.

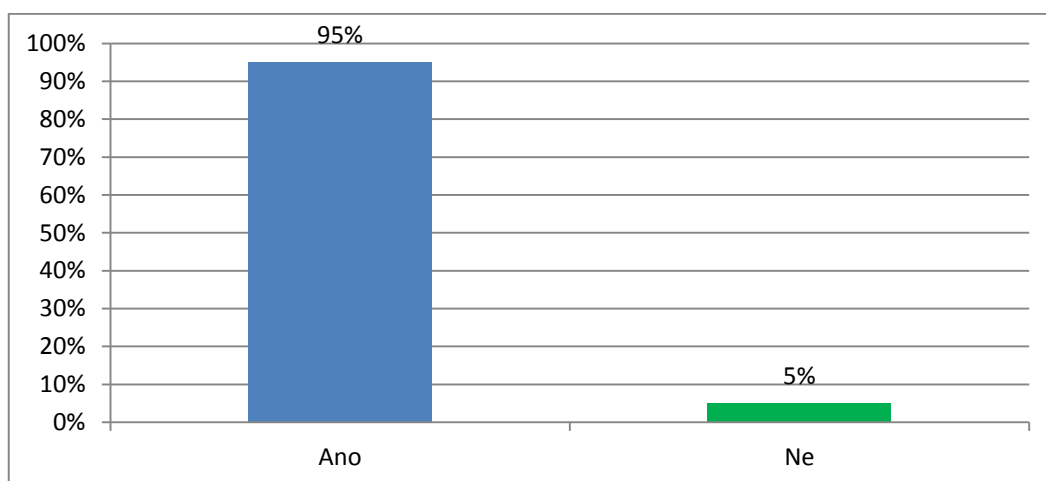
Graf 7 Využití možnosti získat dávku podpory v nezaměstnanosti.

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů by 63% (112) dávku podpory v nezaměstnanosti přijalo, 33% (59 respondentů) by dávku spíše přijalo, 2% (4) by dávku spíše nepřijala a shodně 2% (4) by dávku nepřijala.

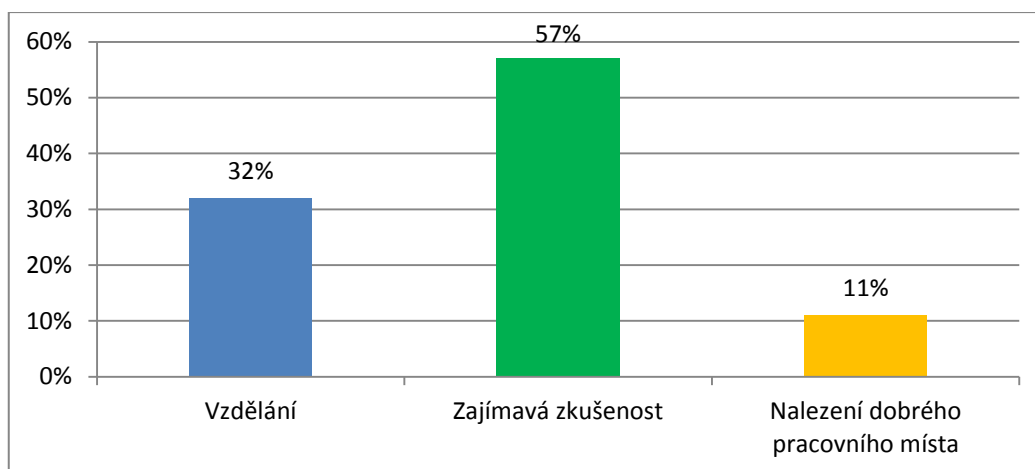
Graf 8 Názor na mimoškolní vzdělávací aktivity

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 95% (170) myslí, že mimoškolní vzdělávací aktivity mají určitý smysl a 5% (9) smysl mimoškolních aktivit postrádá.

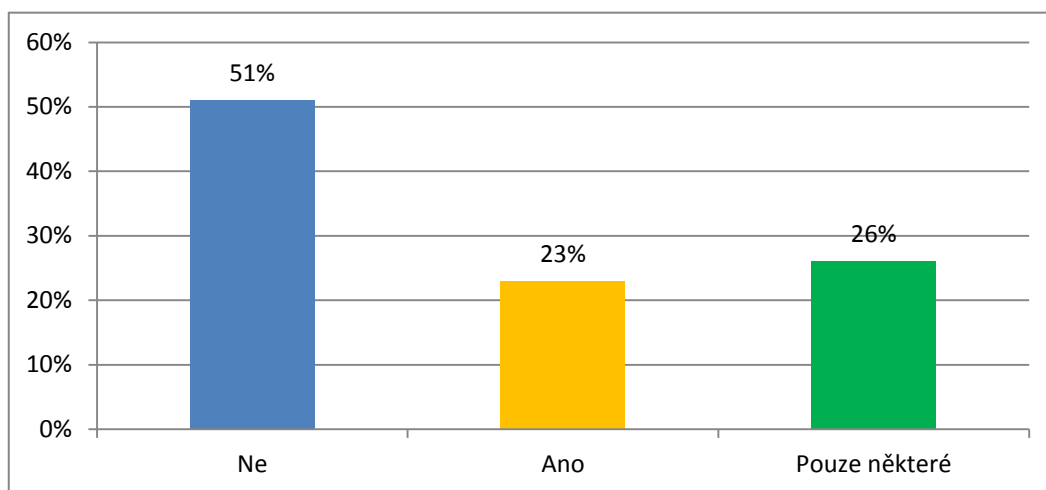
Graf 9 Názor na smysl mimoškolních vzdělávacích aktivit

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 170 respondentů, kteří vnímají pozitivně mimoškolní vzdělávací aktivity, zdůrazňuje 32% (54) výhodu v získání lepšího vzdělání, 57% (97) zmiňuje získání zajímavé zkušenosti a 11% (19) si myslí, že mimoškolní vzdělávací aktivity mohou pomoci při hledání pracovního místa.

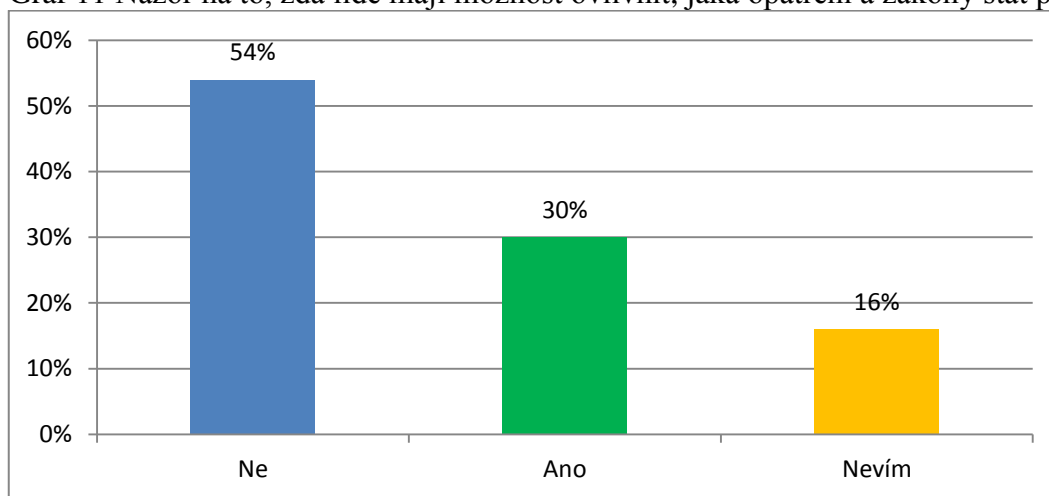
Graf 10 Aktivní snaha o zlepšení schopností v rámci neformálního vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů se 51% (91) nesnaží aktivně zlepšovat své schopnosti v rámci neformálního vzdělávání, 23% (41) se aktivně snaží zlepšit své schopnosti a 26% (47) se snaží zlepšit pouze některé ze svých schopností.

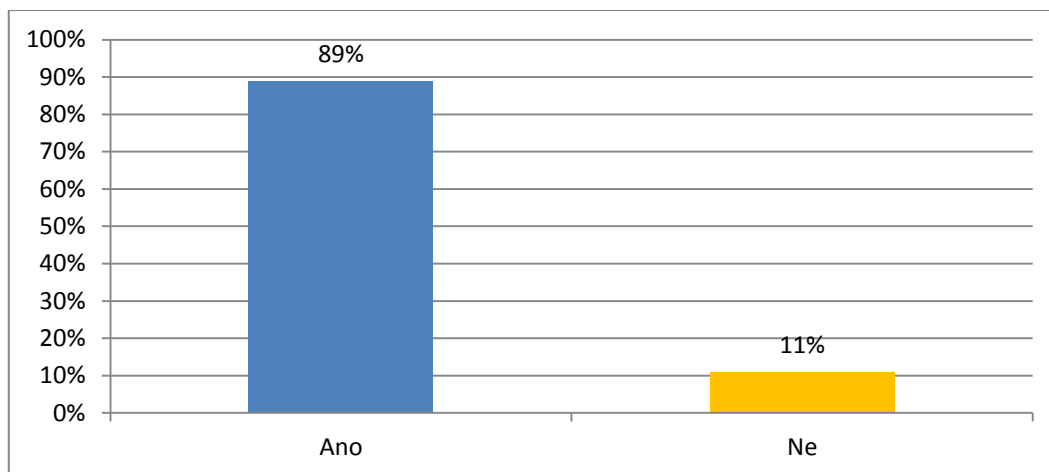
Graf 11 Názor na to, zda lidé mají možnost ovlivnit, jaká opatření a zákony stát prosadí

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 54% (97) myslí, že možnost ovlivnit opatření a zákony, které chce stát prosadit, nemají, 30% (53) si myslí, že ano, a 16% (29) neví.

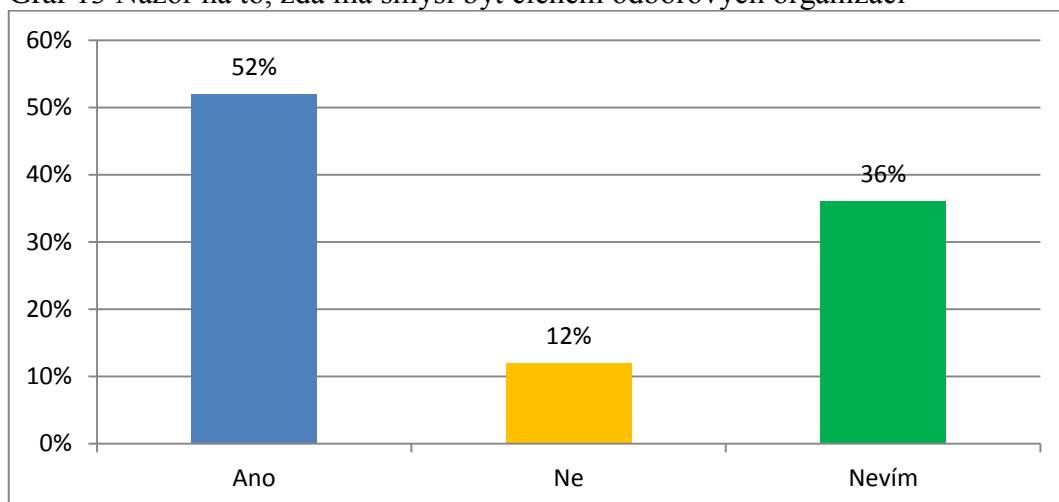
Graf 12 Názor, zda souhlasí s konkrétní činností organizace zabývající se právy osob se zdravotním postižením

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů 89% (159) souhlasí s takovou činností a 11% (20) s danou činností nesouhlasí.

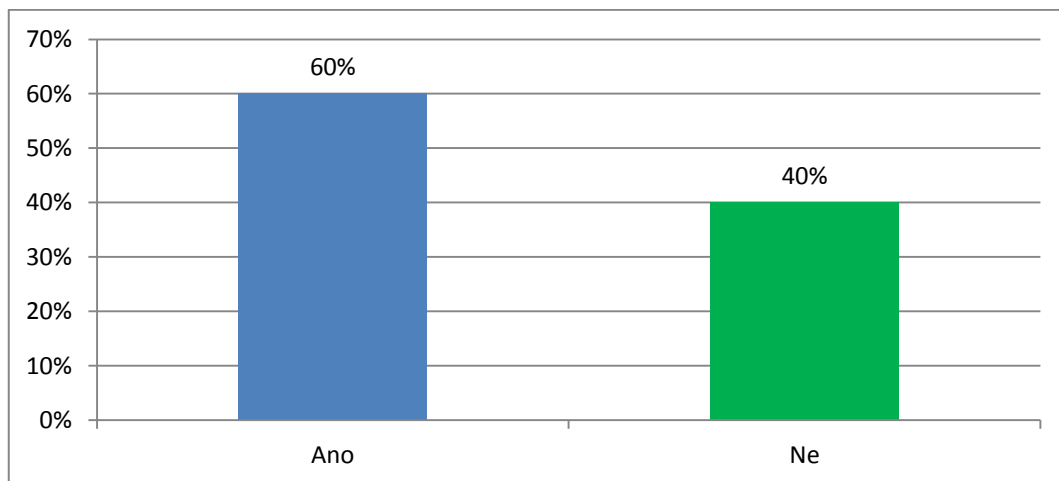
Graf 13 Názor na to, zda má smysl být členem odborových organizací

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů si 52% (94) myslí, že má smysl být členem odborových organizací, 12% (21) se domnívá, že nikoli, a 36% (64) neví.

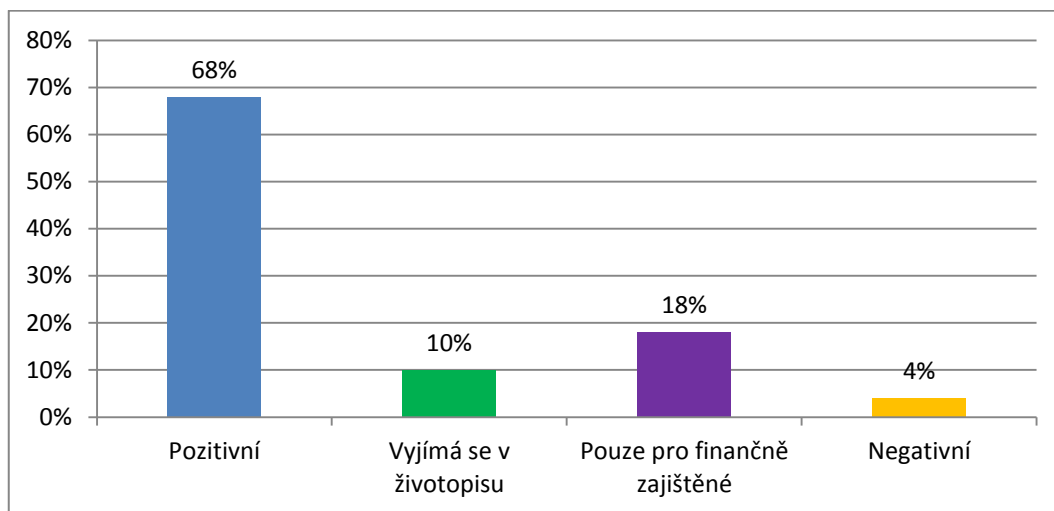
Graf 14 Názor na možnost být členem odborů

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů 60% (107) přemýšlelo, že by se stalo členy odborů, a 40% (72) o tom vůbec neuvažovalo.

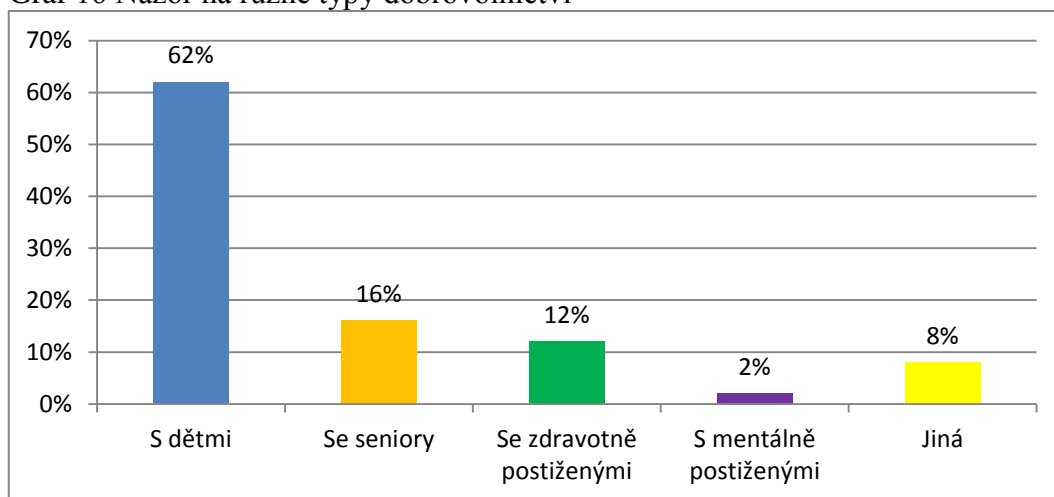
Graf 15 Názor na dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů má 68% (122) pozitivní názor na dobrovolnictví. 10% (18) vidí výhodu v tom, že se tato skutečnost vyjímá v životopisu. 18 % (32) si myslí, že dobrovolnictví je určeno pouze pro finančně zajištěné. 4% (7) nepovažuje dobrovolnictví za smysluplné trávení volného času.

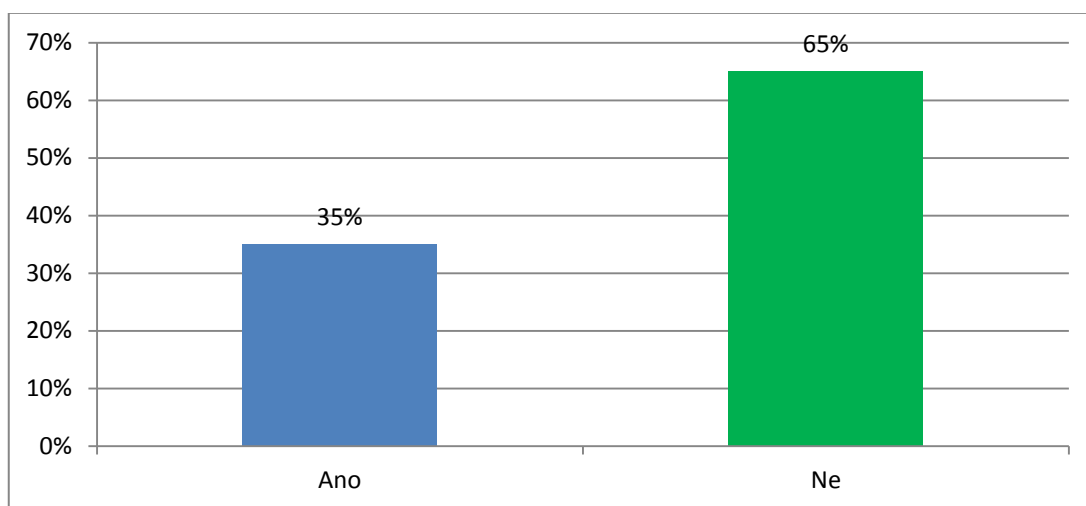
Graf 16 Názor na různé typy dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů považuje 62% (111) za nejvhodnější formu dobrovolnictví s dětmi, 16% (29) se seniory, 12% (21) se zdravotně postiženými, 2 % (4) s mentálně postiženými a 8% (14) by zvolilo úplně odlišnou formu dobrovolnictví.

Graf 17 Účast na dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Ze 179 respondentů mělo nebo má účast na dobrovolnictví 35% (53). 65% (116) se dobrovolnictví nikdy nezúčastnilo a ani o to nejeví zájem.

4.2 Vyhodnocení hypotéz

4.2.1 Vyhodnocení hypotézy č. 1

Hypotéza č. 1 byla testována pomocí statistického testu relativních četností. Z dotazníku (**Příloha 1**) byly vybrány otázky, které se týkaly subsidiární pomoci a pomoci státu. Každému respondentovi byly přiřazeny body dle jeho odpovědí a následně byla vyhotovena tabulka, která ukazuje, kolik respondentů upřednostňuje pomoc vlastními silami a kolik preferuje pomoc státu.

Tabulka 1 Pomoc v obtížné situaci

		četnost	procenta
1	Pomoc státu	122	68%
2	Pomoc vlastními silami	57	32%

Zdroj: vlastní výzkum

Pro statistické vyhodnocení byla stanovena nulová hypotéza H_0 : Mladí lidé spoléhají na pomoc státu a starají se o sebe vlastními silami ve stejné míře. Kritický obor pro pravostrannou hypotézu byl stanoven na 2,33. Výpočtem relativních četností vyšla hodnota 257,76. Vzhledem k tomu, že 257,76 je větší než 2,33, můžeme potvrdit hypotézu č. 1 a nulovou hypotézu zamítnout. Na základě statistického vyhodnocení mezi 179 respondenty lze konstatovat, že mladí lidé více spoléhají na pomoc státu než na své vlastní síly.

4.2.2 Vyhodnocení hypotézy č. 2

Hypotéza č. 2 byla vypočtena pomocí chí-kvadrát testu. Z dotazníku (**Příloha 1**) byly vybrány otázky týkající se této hypotézy. Na základě vybraných otázek a odpovědí respondentů byla vyhotovena tabulka, která ukazuje, jak různě vzdělaní mladí lidé vnímají princip participace.

Tabulka 2 Postoj mladých lidí k principu participace dle vzdělání

	Neúplné základní a základní vzdělání	Střední odborné bez maturity	Střední odborné a všeobecné s maturitou	Vysokoškolské	Celkem
Počet	24	46	84	25	179
%	13%	26%	47%	14%	100%
Pozitivní	7 (29%)	14(30%)	48 (57%)	19 (76%)	
Negativní	17 (71%)	32 (70%)	36 (43%)	6 (24%)	

Zdroj: vlastní výzkum

K vyhodnocení této hypotézy byla stanovena nulová hypotéza. H_0 : Přístup k participaci není ovlivněn vzděláním, různě vzdělání lidí vnímají participaci shodně.

K výpočtu pomocí chí-kvadrát testu jsou vypočteny očekávané četnosti:

Tabulka 3 Očekávané četnosti

Očekávané (teoretické) hodnoty	Neúplné základní a základní vzdělání	Střední odborné bez maturity	Střední odborné a všeobecné s maturitou	Vysokoškolské	Celkem
ANO	11,79888268	22,61452514	41,29608939	12,29050279	88
NE	12,20111732	23,38547486	42,70391061	12,70949721	91
Celkem	24	46	84	25	179

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledek chí-kvadrát testu je 0,000201575. Výsledek 0,000201575 je menší než 0,05, tedy dosahuje 5% statistické významnosti. Na základě výsledku můžeme zamítnout nulovou hypotézu a potvrdit hypotézu č. 2: S vyšším stupněm dosaženého vzdělání se u mladých lidí zvyšuje vědomí a aktivita v oblasti sociální participace.

Pomocí výpočtu Pearsonova korelačního koeficientu byla zjištěna intenzita závislosti o hodnotě 0,1, což je relativně malá hodnota. Tato hodnota je pravděpodobně dána dalšími proměnnými, které respondenty při vyplnění dotazníků ovlivňují, jako např. rodinná situace, výchova a další.

5 Diskuze

Bakalářská práce se zabývá názory mladých lidí na principy participace a subsidiarity v České republice. Na základě dotazníkového šetření byla zjištěna data, která nyní postoupí diskuzi.

První čtyři otázky v dotazníku se zabývaly principem subsidiarity, kdy respondenti odpovídali na otázky týkající se názorů na to, jak aktivní by měl být občan daného státu a jak samotný stát. První otázka se zajímala o to, na koho by se mladí lidé obrátili v případě ztráty zaměstnání a vzniku finančních problémů. Podle Krebse by si jedinec měl nejprve zkusit pomoci sám, poté by mu měla být poskytnuta pomoc v rámci rodiny či jiného společenství a poté až by měl přijít na řadu stát. **(23)** S tímto způsobem řešení souhlasí 55% dotazovaných lidí. Na rodinu a nejbližší okolí by se spolehlo 13%, 15% by se pokusilo získat pomoc v rámci většího společenství, jako např. nestátní neziskové organizace. Pouze 17% respondentů si myslí, že v takovém případě by měl občanovi pomoci stát. **(Graf4)** Myslím si, že tento fakt je ovlivněn tím, jak mladí lidé vnímají své vlastní schopnosti. Myslím si, že více vzdělaní lidé dokážou lépe uchopit subsidiární pomoc. Vzdělání totiž rozvíjí jedince nejen po kognitivní stránce, ale také např. po stránce ekonomické, sociální, a plní také výchovnou funkci. **(12)**

V české legislativě, konkrétně v Zákoníku práce, je udána minimální mzda, kterou člověk minimálně za svou práci získá. Částka minimální mzdy činí 9 200 Kč. **(9)** Většina mladých lidí s výší této částky nesouhlasí. 75% respondentů si myslí, že tato částka není dostačující. **(Graf5)** V zákoně č. 110/2006 je pak dána výše částky k zajištění výživy a dalších základních potřeb pro jednotlivce ve výši 3410 Kč. **(5)** S výší této částky není spokojeno 70% respondentů, podle nichž by se tato částka měla zvýšit. **(Graf6)** Tyto částky minimální mzdy a životního minima jsou přitom stanoveny tak, aby zajišťovali právo na přiměřenou životní úroveň, do které spadá zejména výživa, ošacení, bydlení, lékařská pomoc. **(25)** Domnívám se, že mladí lidé nevnímají tato sociální opatření jako opatření pro uspokojení základních potřeb, ale spíše pro uspokojení svých vlastních subjektivních potřeb. Z toho důvodu pak plyne zájem na zvýšení těchto částek.

Dalším ukazatelem toho, že by se mladí lidé spolehli při finančních problémech na stát, je fakt, že dávku v nezaměstnanosti by využilo 63% respondentů, spíše pozitivní vztah k využití této dávky má i dalších 33% respondentů, pouze 2% respondentů by dávku nevyužilo a 2% k ní má spíše negativní vztah. **(Graf7)** Přesto, že mladí lidé tvrdí, že částka minimální mzdy není dostatečná, stejně by se na ní spolehli. Myslím si, že je to dáno tím, že přesto, že mladí lidé vnímají částky sociálních opatření jako nedostatečné, ve skutečnosti tomu tak není, a částky minimální mzdy i životního minima jsou velmi štědré. Tomu odpovídá i problém příliš silného sociálního státu. Příliš velké sociální zásahy do života jedince a s tím spojeny příliš vysoké částky sociálních opatření způsobují, že pro jedince může být výhodnější pobírat dávky a tím se z obyvatele stane spíše pasivní příjemce sociálních opatření. **(23)** Míčka dále uvádí, že princip subsidiarity je spojen s křesťanským učením. **(29)** A podle výzkumu z roku 2011 je v České republice 79,2% lidí, kteří se nehlásí k žádnému vyznání. **(33)** Myslím si, že spíše negativní pohled na princip subsidiarity je dán také tím, že mladí lidé jsou nevěřící, a z toho důvodu v nich nejsou příliš zakotveny zásady subsidiární pomoci.

Další 3 otázky z dotazníku se zajímaly o participaci v oblasti vzdělávání. Pozitivní vztah k neformálnímu vzdělávání má 95% respondentů, kteří si myslí, že tato aktivita má smysl **(Graf8)**. Dle Českého statistického úřadu se některé z aktivit neformálního vzdělávání zúčastnilo 35% lidí ve věku od 25 do 64 let. **(52)** Tomu, do určité míry, odpovídá i výsledek výzkumu této bakalářské práce. Některé z aktivit neformálního vzdělávání se aktivně účastní 49% respondentů **(Graf10)**. Vyšší podíl aktivních lidí je dán, dle mého názoru, věkem. Mladí lidé jsou aktivnější ve vztahu ke vzdělávání. Vzdělávání představuje pro mladé lidi možnost lepšího uplatnění na trhu práce a tím i lepší mzda a s tím spojena vyšší životní úroveň. Vzdělávání je totiž součástí procesu, která napomáhá získat, udržet nebo vylepšit svou kvalifikaci. **(47)**

Další dvě otázky se zabývaly názorem na aktivity v oblasti participace v sociální sféře. Podle Krebse by se aktivní participace měla projevit v tom, že jedinec nebude pouze pasivním příjemce sociálně-politických opatření, ale bude se aktivně podílet na jejich realizaci. **(23)** Komplikací aktivní participace je, že pouze 30% respondentů se

domnívá, že mají možnost ovlivnit, jaká opatření a zákony prosadí stát vůči svým obyvatelům (**Graf11**). S tím souhlasí také autoři Kaplánek a Kočerová, kteří hovoří o nedůvěře lidí k institucím. Jedinec se raději stáhne do soukromí a nemyslí si, že jeho slovo může něco změnit. (**20**)

Další otázka se týkala konkrétní organizace, která se zabývá právy osob se zdravotním postižením. 89% respondentů se domnívá, že je v pořádku, aby se organizace snažila vylepšit podmínky zdravotně znevýhodněným občanům (**Graf12**). Myslím si, že pozitivní pohled na tuto organizaci je dán tím, že mladí lidé jsou solidární se sociálně znevýhodněnými lidmi. Solidarita je určitým výrazem lidského pochopení a cítění s jinými lidmi, odpovědnosti a vzájemné soudružnosti, protože lidé jsou vždy do určité míry závislí na jiných osobách. (**23**)

Další otázky se pak týkaly odborových organizací. Možnost aktivní participace je spojována s odborovými organizacemi. Odbory jsou určeny k zastupování hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců. (**9**) Z výzkumu vyplývá, že 52% respondentů si myslí, že má smysl být v odborových organizacích (**Graf13**) a 60% respondentů někdy přemýšlelo o tom, že by do odborů aktivně vstoupilo (**Graf14**). Tento 8% rozdíl je dle mého názoru dán tím, že mladí lidé přemýšleli o možnosti být v odborech, ale po zjištění dalších informací a dalším hlubším promyšlení došli k názoru, že být v odborech nemá smysl. Z toho usuzuji, že mladí lidé nemají dostatek informací o možnostech odborové organizace.

Další otázky se zabývaly dobrovolnictvím. Dobrovolník je člověk, který je ochoten věnovat svůj čas, své dovednosti ve prospěch druhých lidí, bez nároku na odměnu. (**48**) Z výzkumu vyplývá, že většina respondentů má k dobrovolnictví pozitivní vztah. Konkrétně 68% respondentů vnímá dobrovolnictví jako možnost naučit se něčemu novému a pomoci jiným lidem. Dobrovolnictví jako aktivitu vyjímající se v životopisu vnímá 10% respondentů. Naopak 18% respondentů si myslí, že dobrovolnictví je pouze pro lidi, kteří mají mnoho finančních prostředků a hodně volného času. Pouze 4% respondentů nepovažuje dobrovolnictví za smysluplné trávení volného času (**Graf 15**). Nejvíce respondentů (62%) považuje za nejlepší typ dobrovolnictví práci s dětmi.

(Graf16) Evropský výzkum z roku 2008 dokazuje, že se v České republice na dobrovolnictví podílelo 23% populace. **(37)** Myslím si, že o dobrovolnictví je stále větší zájem a vešel do povědomí mladých lidí. S tím souvisí i vzrůstající počet mladých lidí, kteří se zúčastnili nebo přemýšlí o účasti v dobrovolnictví. Z celkového počtu respondentů se zúčastnilo nebo přemýšlí o účasti 35% mladých lidí **(Graf17)**.

Aktivní participace vyžaduje výchovu v této oblasti již od dětství. Rodina, učitelé, vychovatelé, ti všichni by měli aktivně působit na dítě, aby se v něm ustálily hodnoty spojené s principem participace. Bohužel 40 let komunismu stále nese své následky v uvažování obyvatelstva. Aktivita občanů v této době byla velmi omezena. **(20)** Domnívám se, že tento fakt je stěžejní pro pochopení toho, proč mladí lidé méně participují. Jednoduše nebyl, kdo by je tomu naučil.

V práci byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza č. 1: Mladí lidé upřednostňují pomoc státu před řešením svých sociálních problémů vlastními silami, dle principu subsidiarity. K této hypotéze byla sebrána data a zjistilo se, že 68% respondentů by při řešení svých sociálních problémů chtělo výpomoc státu. Pouze 32% se snaží řešit své sociální problémy vlastními silami **(Tabulka1)**. Tato hypotéza byla statisticky prokázána pomocí statistického testu relativních četností.

Hypotéza č. 2: S vyšším dosaženým vzděláním se zvyšuje u mladých lidí vědomí a aktivita v oblasti sociální participace. Z výzkumu vyplývá, že pozitivní vztah k participaci má pouze 29% mladých lidí s dokončeným neúplným základním nebo základním vzděláním. Podobně vnímají tento princip i mladí lidé se středním odborným vzděláním bez maturity. Konkrétněji pozitivně se k tomuto principu staví 30% respondentů. Pro mladé lidi se středním odborným a středním všeobecným vzděláním s maturitou je tento princip již důležitější, celkem 57% procent takto vzdělaných respondentů vnímá participaci pozitivně. Nejvíce participují vysokoškolsky vzdělaní lidé. Z dotazovaných respondentů celých 76% vnímá princip participace pozitivně **(Tabulka2)**. Tato hypotéza byla statisticky potvrzena pomocí chí-kvadrát testu.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jak mladí lidé vnímají princip participace a princip subsidiarity. Výzkum byl zaměřen především na postoj mladých lidí k těmto principům v oblasti neziskové sféry, profesního života a v oblasti vzdělávání.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem mladí lidé nahlíží na princip participace a princip subsidiarity. Z odpovědí respondentů vyplývá, že se mladí lidé staví k těmto principům pasivně. Nadpoloviční většina dotazovaných spoléhá více než na své schopnosti na pomoc státu. V rámci participace pak mladí lidé nejvíce participují v oblasti vzdělávání. To je dáno nejspíše jejich věkem, který odpovídá právě období vzdělávání.

Dílčím cílem bylo zjistit, jaký význam má hodnotová orientace mladého člověka a pojetí subsidiární pomoci. Na otázku, kdo by měl pomoci jedinci při ztrátě zaměstnání a vzniku finančních problémů, odpovědělo nejvíce respondentů, že jedinec by si měl pomoci sám. V otázce na částku minimální mzdy se respondenti přiklánějí k tomu, že tato částka není dostačující a měla by se zvýšit. Podobný názor mají i na částku životního minima, která dle respondentů nedovoluje žít jedinci plnohodnotný život, proto by se tato částka měla zvýšit. Postoj k využívání dávky v nezaměstnanosti je takový, že respondenti by raději volili dávku pobírat, než se aktivně snažit vyřešit svou finanční situaci vlastními silami.

Pro výzkumné šetření byla zvolena kvantitativní forma výzkumu prostřednictvím dotazníku. Byly stanoveny následující dvě hypotézy:

Hypotéza č. 1: Mladí lidé upřednostňují dle principu subsidiarity pomoc státu před řešením svých sociálních problémů vlastními silami, dle principu subsidiarity.

Hypotéza č. 2: S vyšším dosaženým vzděláním se u mladých lidí zvyšuje vědomí a aktivita v oblasti sociální participace.

Obě hypotézy byly statisticky zpracovány a potvrzeny výsledky z dotazníkového šetření.

Závěry, získané pomocí dotazníkového šetření, by mohly sloužit neziskovým organizacím, školám, ale i politickému aparátu České republiky. Tyto organizace by se měly více věnovat snaze o zvýšení informovanosti mladých lidí v oblasti aktivního působení ve společnosti. Mladí lidé jsou skutečně budoucností České republiky, proto by se měla zvýšit jejich informovanost a chuť aktivně se podílet na společenském životě a snažit se řešit své problémy vlastními silami. Pokud mladí lidé zůstanou pasivní a nezačnou se více aktivně podílet na veřejném životě, zůstanou principy demokratického státu v České republice nenaplněny.

7 Seznam použitých zdrojů

1. ADAMOVI, Karolina a Ladislav KRÍŽKOVSKÝ. *Základy politologie*. 2. dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179.870-3.
2. *Co je neformální vzdělávání?* [online]. [cit. 10. 4. 2015]. 2015. Dostupné z: http://www.neformalnivzdelavani.cz/?page_id=90
3. ČESKO. Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>.
4. ČESKO. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1., ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22427>.
5. ČESKO. Zákon č. 110/2006. O životním a existenčním minimu. In: *Sbírka zákonů*. 2006.
6. ČESKO. Zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů*. 2006.
7. ČESKO. Zákon 14/2000 sb.m.s. *Sdělení ministerstva zahraničních věcí*. 2000.
8. ČESKO. Zákon č. 89/2012. Občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 2012.
9. ČESKO. Zákon č. 262/2006. Zákoník práce. In: *Sbírka zákonů*. 2006.
10. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 978-80-246-01397-7.
11. DOČEKALOVÁ, Pavla, Kamil ŠVEC a kol. *Úvod do politologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2940-4.
12. DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. 1.vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

13. *Evropská sociální charta: texty Evropské sociální charty, Protokolů k ní a Revidované Evropské sociální charty*. 1. vyd. Praha, JAN, 2000. ISBN 80-85529-75-0.
14. FRANCOVÁ, Hana a Aleš NOVOTNÝ. *Sociální politika v základech*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-125-3.
15. FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-9036968-9.
16. HENDL, Jan. *Kvantitativní výzkum, kvalitativní výzkum, smíšený výzkum*. [online]. Sage: 2009 [cit. 5. 6. 2015]. Dostupné z: <http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/tritypyvyzkumu.htm>.
17. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 4. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN: 978-80-262-0200-4.
18. Informace [online] *Národní rada osob se zdravotním postižením*. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/component/search/?searchword=s+karta&ordering=&searchphrase=all>.
19. JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-325936.
20. KAPLÁNEK, Michal a Martina KOČEROVÁ. *Participace – nejlepší způsob výchovy k demokracii. E-pedagogium*. [online]. 2011. [cit. 20. 7. 2015]. ISSN 1213-7499. Dostupné z: http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/2011/e-pedagogium_1-2011.pdf.
21. KLÍMA, Karel. *Státověda*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-98.9.
22. KOTOUS, Jan, Gabriela MUNKOVÁ a Martin ŠTEFKO. *Obecné otázky sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2013. ISBN 978-80-87439-08-1.

23. KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276.
24. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd., Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
25. MAREŠ, Petr. *Dávky sociálního státu: nastavení systému – jeho ekonomická i sociální efektivita a sociální konsekvence pro klienty sociálního státu i společnost*. 1. vyd. Brno: Georgetown, 2001. ISBN: 86-86251-12-8.
26. ČESKO. Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR. 2006. [cit. 6. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych--socialnich-a-kulturnich-pravech-19856/>.
27. ČESKO. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR. 2011. [cit. 6. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politickych-pravech-19851/>.
28. MÍČKA, Roman. Je možné zachránit princip subsidiarity? In: *Studia theologica*. Ročník 14, Číslo 2, s. 99 -117, 2012. ISSN 1212-8570.
29. MÍČKA, Roman. Subsidiarita jako podstatný konstitutivní princip sociální politiky a občanské společnosti. In: *Sociální práce*. Ročník 13., Číslo 4, s. 35 – 42, 2013. ISSN 1805-885x.
30. MPSV. *Příručka pro personální a platovou agendu*. [online]. [cit. 9. 4. 2015]. 2015. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB069#XIV.7>.
31. MPSV. Sociální reforma. *Karta sociálních systémů (sKarta)* [online]. [cit. 9. 4. 2015]. 2011. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/3>.
32. MŠMT. *Průvodce dalšího vzdělávání*. [online]. [cit. 9. 4. 2015] 2010. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/pruvodce-dalsim-vzdelavanim>.

33. *Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu – 2011* [online]. Český statistický úřad. 2014 [cit. 20. 7. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenska-vira-obyvatel-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-61wegp46fl>
34. Občanská sdružení – spolky po 1. lednu 2014. In: *Neziskovky.cz*. [online]. 2014. [cit. 9. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanek/2051/511_546/fakta_zpravodajstvi/obcanska-sdruzeni-spolky-po-1-lednu-2014/
35. PAVLÍČEK, Jaromír. *Československé dějiny a evropská politika ve 20. století: vybrané kapitoly z českých a slovenských dějin 1900-1989*. 1. vyd. Opava: Optys, 2008. ISBN 978 -80-85819-65-6.
36. PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
37. PLAGNOL, Anke C. and Felicia A. HUPPERT. Happy to Help? Exploring the Factors Associated with Variations in Rates of Volunteering Across Europe. *Social Indicators Research*. 2010. 2. vyd. ISSN 03038300
38. POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: SLON, 1995. ISBN 80-85850-01-x.
39. PROROK, Vladimír a Aleš, LISA. *Politologie*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN: 978-80-7380-141-1.
40. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-947-6.
41. RÁKOSNÍK, Jakub a Igor TOMEŠ. *Sociální stát v Československu: právně-institucionální vývoj v letech 1978-1992*. 1.vyd. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-30-8.
42. RHODES, Peter J. *Ostrakismos*. [online]. Brill Online, 2015 [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <http://referenceworks.brillonline.com/entries/brill-s-new-paully/ostrakismos-e902340>.

43. ŠERÁK, Michal. *Celoživotní učení a sociální politika: vazby a přesahy*. 1. vyd. Praha: Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, 2012. ISBN 978-80-904531-3-5.
44. ŠVESTKOVÁ, Renata. *Studijní opora předmětu Nezisková sféra*. České Budějovice, 2007.
45. TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868.
46. TOMEŠ, Igor. *Sociální správa. Úvod do teorie a praxe*. 2.vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-783-0.
47. TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.
48. TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd., Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7167-178-6.
49. VEČERNÍK, Jiří. Proměny a problémy české sociální politiky. In: *Sociologický časopis.*, Ročník 4., Číslo 5, s. 863-880. 2005. ISSN 0038-0288.
50. ČESKO. Usnesení vlády České republiky ze dne 5. května 2014 č. 332. *Úplné znění Statutu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace*. [online]. Praha: Vláda ČR, 2014. [cit. 10. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/statut_RVNNO_2014.pdf.
51. *Výroční zpráva o činnosti 2013*. [online]. Praha: Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, 2013. [cit. 10. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/vyrocnizprava_2013_pro_web.pdf.
52. *Vzdělávání dospělých v České republice: Výstupy z šetření Adult Education Survey 2011*. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013. [cit. 20. 7. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20561193/331313.pdf/3b3fda80-d409-4adc-a79d-4f9613511f2d?version=1.0>.
53. Základní informace. [online]. *Národní rada osob se zdravotním postižením*. [cit. 10. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/o-nas/zakladni-informace.html>.

8 Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník k praktické části bakalářské práce

Dotazník: Princip subsidiarity a participace v pojetí mladých lidí

Vážení respondenti, jmenuji se František Juráš a jsem studentem Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity. Tímto bych Vás chtěl požádat o vyplnění dotazníku, který slouží jako podklad pro vyhodnocení mé bakalářské práce na téma: „Princip subsidiarity a participace v pojetí mladých lidí“. Všechny otázky jsou anonymní a budou sloužit pouze ke zpracování bakalářské práce. U jednotlivých otázek prosím zvolte pouze jednu odpověď a tu označte zakroužkováním daného písmena.

Předem děkuji za spolupráci a Váš čas.

František Juráš

1) Který z těchto výroků vás nejlépe charakterizuje?

- a) V případě ztráty zaměstnání, a s tím spojenými finančními problémy, by měl být jedinec schopen tento problém vyřešit sám (spořit si peníze do budoucna, aktivně si hledat práci atd.).
- b) Nezaměstnanému by s tímto problémem mělo pomoci nejbližší okolí, jako je rodina nebo blízcí přátelé (např. formou půjčky peněz).
- c) Nezaměstnanému by se mělo pomoci v rámci některých státních či neziskových organizací (rekvalifikace na úřadu práce, pomoc v rámci charitativních organizací).
- d) O nezaměstnaného by se měl postarat stát (formou různých finančních příspěvků).

2) Minimální mzda, za kterou je možné pracovat, je stanovena na 9 200 Kč. Jaký máte názor na výši této částky?

- a) Tato částka není dostačující, za čas strávený v práci by měla být mzda vyšší.
- b) Myslím, že je postačující.
- c) Tato částka je příliš vysoká. Nekvalifikovaní pracovníci by se měli spokojit se mzdou nižší.
- d) Myslím si, že by minimální mzda neměla být stanovena. Je na každém člověku, kolik peněz si dokáže vydělat.

3) V České republice je uznáno životní minimum, neboli peněžní hranice k zajištění výživy a dalších základních potřeb, pro jednotlivce ve výši 3410 Kč. Je tato částka, podle Vás, dostačující?

- a) Ano, za tuto částku je jedinec schopen uspokojit své základní potřeby.
- b) Ne, tato částka nedovoluje žít člověku plnohodnotným životem. Měla by se zvýšit.
- c) Ano, myslím si, že tato částka by mohla být i nižší.
- d) Ne, ale nemyslím si, že by se měla zvyšovat. Každý má možnost získat peníze i jiným způsobem.

4) V případě, že byste měl/a nárok na finanční dávku podpory v nezaměstnanosti, využil/a byste ho?

- a) Ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- b) Ne, pokusil bych se svojí finanční situaci vyřešit sám.

5) Myslíte si, že má smysl účastnit se nějaké mimoškolní vzdělávací aktivity, jako jsou např. stáže, výměnné pobyty, kurzy, semináře, apod.?

- a) Ano.
- b) Ne. (Pokud zvolíte možnost ne, přejděte prosím na otázku číslo 7.)

6) K čemu jsou podle vás hlavně takové typy mimoškolních aktivit dobré?

- a) Napomáhají se vzděláním, mohou např. pomoci s jazykovou výbavou.
- b) Zajímavá zkušenost, rozšíření si obzorů a poznání něčeho nového.
- c) Mohou pomoci s nalezením dobrého pracovního místa a vyjímají se v životopisu.

7) Snažíte se aktivně si zlepšit vaše schopnosti v rámci neformálního vzdělávání (profesní vzdělanost, cizí jazyky, práce s počítačem, osobnostní rozvoj)?

- a) Ne.
- b) Ano.
- c) Ano, pouze některé.

8) Myslíte si, že máte možnost ovlivnit, jaká opatření nebo zákony prosadí stát vůči svým občanům?

- a) Ne, představitelé státu sami rozhodují o občanech.
- b) Ano, občané se mohou sdružovat a společně mohou ovlivnit rozhodnutí státu.
- c) Nevím.

9) Jedna z organizací zabývající se právy osob se zdravotním postižením vyjednala změnu zákonů tak, aby byly pro zdravotně postižené finančně výhodnější. Souhlasíte s tím?

- a) Ano, je to velmi dobrý způsob, jak se dá ovlivnit rozhodnutí státního orgánu.
- b) Ne, osoba jakkoli znevýhodněná by neměla zasahovat do rozhodnutí státu, už tak existuje mnoho organizací, které těmto lidem pomáhají.

10) Myslíte si, že má smysl být členem různých odborových organizací v zaměstnání, které hájí práva nejen svá, ale i ostatních zaměstnanců?

- a) Ne, myslím si, že členové těchto organizací nemohou ničeho dosáhnout.
- b) Ano, je to dobrý způsob, jak aktivně působit na rozhodování, které ovlivňuje všechny zaměstnance.
- c) Nevím.

11) Přemýšlel/a jste, že byste se nyní nebo v budoucnu stal/a členem odborů?

- a) Ano.
- b) Ne.

12) Jaký máte obecně názor na dobrovolnictví (tj. dobrovolná práce, společensky prospěšná, bez nároku na mzdu) v oblasti pomoci lidem? (Práce s dětmi, se seniory, se zdravotně postiženými, atd.)

- a) Pozitivní. Myslím si, že takováto činnost může člověku umožnit naučit se něčemu novému, získat praxi a pomoci cizím lidem.
- b) Myslím si, že tato činnost se velmi dobře vyjímá v životopisu a celkově zlepšuje pohled na jedince.
- c) Dobrovolnictví je dle mého názoru pouze pro osoby, které mají dostatek finančních prostředků a mohou této činnosti obětovat svůj čas.

d) Dobrovolnictví nepovažuji za smysluplné trávení volného času.

13) Která z těchto možností dobrovolnictví je pro vás nejpříjemnější?

- a) Práce s dětmi.
- b) Práce se seniory.
- c) Práce se zdravotně postiženými.
- d) Práce s mentálně postiženými.
- e) Jiná.

14) Zúčastnil/a jste se anebo uvažujete o účasti na nějakém typu dobrovolnictví?

- a) Ano.
- b) Ne.

15) Jste:

- a) Muž.
- b) Žena.

16) Kolik je Vám let?

.....

17) Vaše dosažené vzdělání je:

- a) Neúplné základní.
- b) Základní.
- c) Střední odborné (bez maturity).
- d) Úplné střední všeobecné (s maturitou).
- e) Úplné střední odborné (s maturitou).
- f) Vysokoškolské.